

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

A

**VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ HRADCI**

**VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI MANŽELY, ROZVEDENÝMI
MANŽELY A NESEZDANÝMI PÁRY**

Autor: Kateřina Štěpánková
Vedoucí práce: Doc. JUDr. Jan Hejda, Ph. D.
Studijní obor: Sociální pedagogika, specializace 7507 B
Datum odevzdání: 31. 03. 2014

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma **Vyživovací povinnost mezi manžely, rozvedenými manžely a nesezdanými páry** jsem zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým a podle pokynů vedoucího práce.

V Českých Budějovicích, 14. března 2014

.....
Kateřina Štěpánková

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedením Zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 14. března 2014

.....
Kateřina Štěpánková

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Doc. JUDr. Janu Hejdovi, Ph. D., za obětavou pomoc, rady, shovívavost a čas věnovaný konzultacím.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina ŠTĚPÁNKOVÁ**
Osobní číslo: **P110155**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Název tématu: **Vyživovací povinnost mezi manžely, rozvedenými manžely a nesezdanými páry**
Zadávací katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce se zabývá problematikou vyživovací povinnosti mezi uvedenými subjekty. Zkoumá práva a povinnosti, které jim vyplývají ze zákona o rodině v době trvání manželství, po rozvodu, u nesezdaných párů v době po rozchodu, konkrétně v souvislosti s povinností vzájemně se žít. Bakalářská práce se soustředí na problematiku využití vyživovací povinnosti, dohod upravující vzájemnou vyživovací povinnost, jejich využití, plnění, porušování, výčet trestněprávních sankcí v případě porušování.

Cílem bakalářské práce je komplexní zhodnocení současného stavu v oblasti vyživovací povinnosti mezi vybranými subjekty rodinného práva a na tomto základě identifikace slabina předložení návrhů pro jejich eliminaci.

Bakalářská práce využívá metody komparace relevantních informací ze Zákona o rodině s obsahem nově připravovaného Občanského zákoník, ve kterém budou ustanovení Zákona o rodině zahrnuta, a který bude platný od 1. 1.2014. Výsledky provedené komparace jsou doplněny o závěry provedeného dotazování výše uvedených subjektů a odborníků z praxe. Získané informace jsou analyzovány a jsou z nich vyvozeny závěry ve formě doporučení ke zlepšení stávajícího stavu.

Rozsah grafických prací: 4 strany

Rozsah pracovní zprávy: 40 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Hrušáková, M., Králíčková, Z. České rodinné právo. Brno, Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5

Kovářová, D. Rodina a výživné. Praha, Leges, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-87212-84-4

Nová, H., Těžká, O. Vyživovací povinnost. Praha, Linde Praha, s.r.o., 1995. ISBN 80-85647-84-2

Radvanová, S., Zuklínová, M. Kurs občanského práva - Instituty rodinného práva. Praha, C.H. Beck, 1999. ISBN 80-7179-182-2

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Jan Hejda, Ph.D.
FM VŠE Jindřichův Hradec

Datum zadání bakalářské práce: 29. března 2013

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2014

Mgr. Michal Vančura, Ph.D.
děkan

prof. PaedDr. Iva Stuchlíková, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 4. dubna 2013

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá rozbořem problematiky právní úpravy vyživovací povinnosti mezi manžely, rozvedenými manžely a nesezdanými páry v České republice. Je zde provedena analýza vývoje společenské a zejména právní úpravy těchto vztahů s odkazem na základní práva a povinnosti párů. Analýza umožňuje náhled na problematiku rozvodu manželů a rozchodu párů. Poskytuje obecný pohled na vyživovací povinnost s odkazem na současnou právní úpravu a na nový občanský zákoník platný od 1. 1. 2014, kde jsou porovnány změny těchto právních úprav. V oblasti plnění výživného je sledováno, zda zákonné úpravy přinesly do právní praxe pozitivní změny v oblasti vymahatelnosti práva tj. zodpovědného - pravidelného plnění vyživovací povinnosti jedním z rodičů.

Práce slouží jako pomůcka pro aktuální orientaci jednoho z rodičů v oblasti právní úpravy vyživovací povinnosti.

ANNOTATION

This bachelor thesis analyzes the issues of an adjustment relating to maintenance obligations between married, divorced and unmarried couples in the Czech Republic. The analysis of the social development and in particular the law of the relationships with reference to their basic rights and obligations has been performed in this thesis. The analysis allows insight into the issues of couples' divorce and couples parting. It provides a general view of the maintenance obligation with reference to the current legislation and new Civil Code valid from 1.1. 2014 where changes of this legislation are compared. In the area of maintenance is monitored whether these modifications has brought positive changes to the legal practice in law enforcement that is responsible-regular performance maintenance obligations by one of the parents.

This thesis serves as an aid for the current orientation of one of the parents in the field of law relating to the maintenance obligations.

OBSAH

Úvod	10
1 Vyživovací povinnost	12
1.1 Historie	12
1.2 Sumerové.....	12
1.3 Starověké Řecko a Řím.....	13
1.4 Starověcí židé	14
1.5 Středověk.....	14
1.6 Kapitalismus - 18. - 19. Století.....	15
1.7 Období od roku 1918	16
2 Charakteristika právní úpravy vyživovací povinnosti.....	19
2.1 Výklad pojmu, rozsah a druhy výživného	19
2.1.1 Výklad pojmu	19
2.1.2 Rozsah vyživovací povinnosti	20
2.1.3 Druhy výživného	22
2.2 Vzájemný vztah mezi jednotlivými druhy výživného	22
2.2.1 Předmět vyživovací povinnosti.....	22
2.2.2 Vyživovací povinnost rodičů k dětem	23
2.2.3 Vyživovací povinnost dětí k rodičům.....	25
2.2.4 Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými	26
2.2.5 Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce	27
2.3 Vyživovací povinnosti mezi manžely	28
2.3.1 Vznik vyživovací povinnosti mezi manžely.....	28
2.3.2 Rozsah a trvání vyživovací povinnosti mezi manžely.....	28
2.3.3 Zánik vyživovací povinnosti mezi manžely	29
2.4 Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely	29
2.4.1 Vznik vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely.....	29
2.4.2 Rozsah a trvání vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely.....	30
2.4.3 Zánik vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely	30
2.4.4 Dohody o výživném	31
2.5 Vyživovací povinnost mezi partnery v nesezdaném soužití	31
2.5.1 Nesezdané soužití, obecné úvahy	31
2.5.2 Vznik a zánik nesezdaného soužití.....	32

2.5.3	Vztahy v majetkové sféře mezi mužem a ženou v nesezdaném soužití	32
2.5.4	Vyživovací povinnost mezi druhem a družkou	32
2.5.5	Dohody o výživném.....	33
2.6	Trestní postih za neplacení výživného	33
3	Cíl a metodika práce	36
3.1	Cíl práce	36
3.2	Metodika	36
3.3	Kazuistiky (jednotlivé případy, rozsudky).....	37
3.3.1	Výživné mezi manžely	37
3.3.2	Výživné mezi rozvedenými manžely	40
3.4	Výsledky	45
3.5	Rozvodovost a počet sňatků v ČR a Jihočeském kraji v období 2004 - 2012	51
3.6	Rozvodovost a počet sňatků v okrese Prachatice v období 2004 - 2012	53
4	Komparace informací ze Zákona o rodině s obsahem nového Občanského zákoníku platného od 01.01.2014	55
5	Diskuse	59
6	Závěr	60
7	Seznam použité literatury a dalších zdrojů.....	63

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na vymezenou oblast českého rodinného práva, které rozlišuje vyživovací povinnost mezi taxativně vymezenými subjekty tj. na vyživovací povinnost mezi manžely, rozvedenými manžely a nesezdanými páry. Problematika týkající se vzájemného plnění vyživovací povinnosti u výše uvedených subjektů je velmi aktuální. Česká republika je zemí s jednou z nejvyšších úrovní rozvodovosti v EU¹ a zkušeností rozchodu nesezdaného soužití nebo rozvodu projde za svůj život nemalý podíl mužů a žen². Téma bylo autorkou vybráno z důvodu osobní zkušenosti s rozchodem s partnerem, v konkrétním případě soužití formou nesezdaného páru.

Problematice nesezdaného soužití nebyla a ani v současné době není věnována velká pozornost, ačkoli stále přibývá počtu případů, kdy spolu muž a žena žijí ve společné domácnosti bez uzavření sňatku. Na stránkách odborné literatury, v učebnicích rodinného práva ani v populárně-naučné literatuře se příliš často nesetkáme se snahami o definování nesezdaného soužití, se snahami o vymezení základních práv a povinností osob žijících v mimomanželském svazku. Faktické soužití muže a ženy bez uzavření manželství a zejména pak rozpad tohoto soužití není v právním řádu definováno, ačkoliv počet osob takto žijících u nás i ve světě narůstá.³

Rodinné právo vykazuje určitá specifika, oproti jiným právním odvětvím má určité odlišnosti, mimo jiné v tom, že se bezprostředně dotýká každého z nás. Jednou ze základních zásad zákona o rodině je ochrana rodiny ve veřejném zájmu. Změna společenských a ekonomických podmínek ve společnosti se po roce 1989 odrazila i na rodinných vztazích. V oblasti právních úprav došlo k několika novelizacím zákona o rodině č. 94/1963 Sb., účinného od 01. dubna 1964. Tento zákon přestal platit, od 01. ledna 2014 se rodinné vztahy řídí novým občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb.⁴

Cílem práce je komplexní zhodnocení právní úpravy pravidel vyživovací povinnosti mezi taxativně vymezenými subjekty rodinného práva, tj. vyživovací povinnosti mezi manžely, rozvedenými manžely dle zákona o rodině č. 94/1963 Sb., a mezi nesezdanými páry. Jak již bylo uvedeno, právní řád České republiky nereaguje na nárůst počtu osob žijících v nesezdaném soužití speciální úpravou a příliš často se ani nesetká-

¹ VOHLÍDALOVÁ, M. *Muži, ženy a dopady rozpadů partnerských vztahů*. [online]. 2011, roč. 2011, č. 11 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z [www: < http://www.socioweb.cz/>](http://www.socioweb.cz/).

² tamtéž

³ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. BRNO: Doplněk, 2006. ISBN 80-210-3974-4, str. 161-163

⁴ NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde: PRAHA, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 4

váme se snahami o vymezení základních práv a povinností osob žijících v nesezdaném soužití.⁵

Bakalářská práce využívá metody komparace relevantních informací ze Zákona o rodině č. 94/1963 Sb.⁶ s obsahem zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku⁷, ve kterém je rodinné právo zahrnuto, za účelem zjištění změn právní úpravy pravidel vyživovací povinnosti mezi manžely, rozvedenými manžely a předkládá, jakým způsobem by bylo možné realizovat vyživovací povinnost mezi partnery v nesezdaném soužití, která podle české právní úpravy neexistuje a vzájemná práva a povinnosti v nesezdaném soužití jsou regulovány morálními normami.

Bakalářská práce obsahuje typické kazuistiky týkající se problematiky vyživovací povinnosti mezi uvedenými subjekty a provedená výzkumná šetření, založená na vyhodnocení sekundárních zdrojů dat, tedy pravomocných rozhodnutích Okresního soudu v Prachaticích za období od roku 2004 do roku 2013, týkajících se této oblasti práva.

Součástí bakalářské práce je porovnání časové řady v oblasti rozvodovosti a sňatečnosti v období let 2004 – 2012, za současné komparace zjištěných dat v rámci České republiky a Jihočeského kraje.

Snahou autorky je, aby práce přispěla ke zvýšení velmi nízkého právního vědomí občanů, byť ve velmi úzké výšeči rodinného práva, aby se člověk řešící tuto problematiku dokázal v této zorientovat a zhodnotit své možnosti či možnosti dohody s bývalým partnerem tak, aby předešel mnohdy zdlouhavým a hlavně zbytečným sporům, které zahlcují senáty především okresních soudů.

⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Z. a GREGOROVÁ, Z.: *Nesezdané soužití v právním řádu České republiky*. Právní rozhledy. 1998, č.5, str. 209

⁶ Platný do 31.12.2013

⁷ Účinný od 1.1.2014

1 VYŽIVOVACÍ POVINNOST

1.1 Historie

Pohledy na práva a postavení žen, institut rodiny a možnosti rozluky, či rozvodu manželství se v průběhu dějin zásadně měnily a to především v souvislosti s náboženstvím a jeho etickým kodexem, které daná kultura vyznávala, protože především vždy a všude šlo o majetek a tedy určitou právně kodifikovanou a vymahatelnou úmluvu o majetkovém vyrovnání, či zabezpečení.

1.2 Sumerové

Kolem roku 5000 př. n. l. se objevuje v Mezopotámii první osídlení. Sumerové, obyvatelé oblasti, byli v mnoha směrech už velmi vyspělou civilizací. Příkladem může být vládce Gudea (pol. 22. st. př. n. l.), jenž ve svých zákonných textech potvrdil ženám dědické právo, nebylo-li mužského potomka.⁸

Kodex Ur - Nammu, první oficiální zákoník, pocházející pravděpodobně od vládaře Uru (2111 - 2093 př. n. l.). Obsahuje předmluvu a 36 zákonů. Řeší se zde mj. první trestní přečiny či postavení otroků. Například zákon šestý uvádí, že pokud muž poruší právo jiného a připraví o panenství jeho ženu, měl by být zabit. Zákon sedmý zase odsuzuje ženu, cizoložnici, k smrti a muž má být propuštěn. Zákon devátý nařizuje muži, který se rozvedl se svou ženou, vyplatit ji minou⁹ stříbra (pokud to ale už byla vdova, dává se jen polovina - zákon desátý), pokud spal s vdovou bez řádného uzavření manželství, nedává se jí nic - zákon jedenáctý).¹⁰

Typická sumerská rodina byla tvořena manželem, manželkou a dětmi. Manželství bylo obvykle dohodnuto staršími rodinnými příslušníky a uzavírala se k němu smlouva. Existovaly i podrobné "směrnice" jak pro manželství, tak pro rozvod. Monogamie byla standard, ačkoli se tolerovaly konkubíny. Rozvod mohl iniciovat pouze muž, hlava rodiny, i z malicherných důvodů. Měl právo uzavřít další manželství, pokud mu první žena neporodila dítě.¹¹

Sumerská civilizace měla poměrně důmyslný systém předpisů jak pro manželství, tak pro rozvody, včetně majetkového vyrovnání (v průběhu doby se výše odškodného

⁸ KUČEROVÁ, K.: *Historický a právní vývoj Mezopotámie a Egypta*. In: [Http://kajinka.info/](http://kajinka.info/) [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z [www: <http://kajinka.info/ZS_a_G/Zakony.htm>](http://kajinka.info/ZS_a_G/Zakony.htm).

⁹ Sumerická měrná jednotka

¹⁰ The Ur-Nammu law code. In: [Http://realhistoryww.com/](http://realhistoryww.com/) [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z [www: <http://realhistoryww.com/world_history/ancient/Misc/Sumer/ur_nammu_law.htm>](http://realhistoryww.com/world_history/ancient/Misc/Sumer/ur_nammu_law.htm).

¹¹ Sumerian Society. In: [Http://www.sarissa.org/](http://www.sarissa.org/) [online]. 1997-2004 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z [www: <http://www.sarissa.org/sumer/sumer_s.php>](http://www.sarissa.org/sumer/sumer_s.php).

lišila, nicméně už tento institut prokazatelně existoval). Nebylo opomíjeno ani vyrovnání při zrušení zasnoubení či únosu a znásilnění snoubenky.¹²

1.3 Starověké Řecko a Řím

Existuje velký rozdíl mezi postavením žen v Římě a Řecku (Aténách a Spartě) a Římě té doby. *"Teoreticky by se dalo říct, že se ženy ve starém Římě měly o něco lépe než jejich vrstevnice v Athénách a dalších městských státech Řecka. Podle starověkého římského zákona byla mladá žena pod vedením svého otce, který ji následně předával do rukou manžela. Dokonce i představitelky z bohatých rodin, staré a ovdovělé ženy potřebovaly mít nad sebou muže, ochránce, který bude mít pod kontrolou jejich finance."*¹³ To znamenalo, že pokud žena ovdověla, ujal se jí i správy jejího majetku nějaký rodinný příbuzný. Žena tedy majetek zdědila (nebylo-li mužského potomka), ale nemohla s financemi nijak nakládat.¹⁴

Sňatek byl uzavírán rodiči v dívčině jméně, její názor byl brán v potaz jen málokdy. Dívky se většinou vdávaly mladé, okolo 12 - 14 let. Po svatbě žena spravovala manželovi dům a řídila doma celé hospodářství. Pokud muž přistihl ženu při cizoložství, mohl ji zabít (v opačné situaci žena nemohla udělat vůbec nic - muži si mohli užívat milenek).¹⁵ Rozvod byl možný téměř z jakéhokoliv důvodu. *"V případě, že se manžel své ženy bál a obyčejně používaný typ rozvodu, kdy před svědky vykázal svou ženu slovy "Vyháním tě", nechtěl praktikovat, bylo možné, například ze služební cesty, poslat dopis, který rozvod jasně stanovoval a žena musela okamžitě sbalit veškeré svoje věci a opustit mužův dům. Poté již stačilo, aby muž poslal otci své ženy jmění v té výši, jaké bylo věno. Jednalo se tedy o vyrovnání dvou mužů, žena zde stále nehrála žádnou roli. Pokud byli rodiče (otec) ženy mrtvi, jmění se posílalo nejbližšímu mužskému příbuznému."*¹⁶ Tento systém vydržel překvapivě dlouho, v podstatě až do zesílení vlivu křesťanské věrouky a jejích etických norem, kde začalo platit známé "Co Bůh spojil, člověk nerozděluj."¹⁷

¹² Tamtéž

¹³ Postavení žen ve společnosti: Ženy ve starém Římě. In: <http://www.postavenizen.cz/> [online]. 2010-2011 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www: <http://www.postavenizen.cz/antiquity/women-rome/6-381eny-ve-star233m-344237m283.htm>](http://www.postavenizen.cz/antiquity/women-rome/6-381eny-ve-star233m-344237m283.htm).

¹⁴ Tamtéž

¹⁵ KALAŠOVÁ, Barbora. Děti ve starověku. In: <http://antika.avonet.cz> [online]. 2004 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www: <http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1503>](http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1503).

¹⁶ Statistiky a historie rozvodů manželství. In: www.zadost-o-rozvod.cz [online]. 2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www: <http://www.zadost-o-rozvod.cz/statistiky-a-historie-rozvodu-manzelstvi/>](http://www.zadost-o-rozvod.cz/statistiky-a-historie-rozvodu-manzelstvi/).

¹⁷ Tamtéž

1.4 Starověcí Židé

Ženský a mužský princip jsou vnímány jako celek, který k sobě patří a jehož rozbití nebylo žádoucí, proto v podstatě ve všech velkých náboženstvích tedy i judaismu je nahlíženo na rozlukou manželství negativně. A to i přesto, že bylo v některých případech manželům umožněno, nechat se rozvést.¹⁸ *"Judaismus rozvod povoluje, v ortodoxních proudech je však rozvod podmíněn souhlasem manžela. Rabínský soud následně rozhoduje, komu připadnou do péče děti. U menších dětí se dává přednost zpravidla matce, u větších dětí (pokud se otec nevyjádří jinak) otci. Muž se může znovu oženit okamžitě po rozvodu, žena musí počkat alespoň tři měsíce, aby se mohlo prokazatelně zjistit, zda se svým bývalým manželem nečeká dítě. Poté se i ona může znovu vdát."*¹⁹ Tedy judaismus rozvod nezakazuje, rabínský soud ho však povolí jen tehdy, selžou-li všechny možnosti smíru. Při ukončení manželství předává muž ženě v přítomnosti dvou svědků rozvodový dopis. Ačkoliv byl pro muže rozvod relativně jednoduchou záležitostí, měl povinnost ženu finančně odškodnit a pokud se chtěl znovu oženit, znamenalo to pro něho další finanční výdaje, protože musel zaplatit rodině své nové ženy.²⁰ *"Židovský náboženský soud může manžela přinutit, aby k rozvodu svolil. A to v případě, že například odmítá manželský styk, když neposkytuje ženě dostatečnou podporu, když je nevěrný, když svou ženu bije, když má ošklivou chorobu (například malomocenství) atd."*²¹

1.5 Středověk

Raný i pozdější středověk zcela určovalo křesťanské učení a jeho etické principy, svazek muže a ženy a manželský slib učiněný před Bohem značně omezoval, či dokonce přímo znemožňoval jejich rozchod, či rozvod. Středověké křesťanství se řídilo podle hesla "Co Bůh spojil, člověk nerozděluj." Rozvod manželství se proto nepřipouští, a to dokonce ani v případě cizoložství: *"I když dojde k cizoložství, z Boží milosti je možné, aby si takový pár odpustil a pokračoval znovu v budování svého manželství. Bůh*

¹⁸ Žena a náboženství VI. - Rozvod. In: *Www.marinka.cz: Magazín pro celou rodinu* [online]. 2010 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www: <http://www.marinka.cz/vas-literarni-koutek/zena-a-nabozenstvi-vi-rozvod>](http://www.marinka.cz/vas-literarni-koutek/zena-a-nabozenstvi-vi-rozvod).

¹⁹ Tamtéž

²⁰ KUBCOVÁ, Jana a Šárka KUBCOVÁ. Postavení ženy v židovské společnosti (dějiny a současnost): Rozvod. In: *Www.planovanirodiny.cz: SPRSV - společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www : <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2009111802>](http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2009111802).

²¹ KUBCOVÁ, Šárka. Judaismus: Rozvod. In: *Doopravdy.cz/* [online]. 2009 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www: <http://doopravdy.cz/judaismus/index.php/Rozvod>](http://doopravdy.cz/judaismus/index.php/Rozvod).

nám toho odpustil mnohem víc."²² Ve Starém zákoně byl rozvod povolený (viz. 2.1.1.3) manžel vypsal rozvodový list, který ženě "dokazoval", že neměla mimomanželský pohlavní styk. Žena se mohla podruhé vdát hlavně ze sociálních příčin, aby byla materiálně zajištěna a ve stáří měla vyhlídku na podporu od vlastních dětí. Manželské vyrovnání v křesťanství té doby neexistuje: "Křesťané se z lásky dělí o svůj majetek (Skutky 2:44-47, Skutky 4:32-37). Když nevěřící manžel opustí křesťanku, bude o sociální zabezpečení jejího života v církvi postaráno. Nezůstane sama, protože Bůh dává každému křesťanovi hlubokou radost a naplnění z bratrské lásky a jednoty."²³

1.6 Kapitalismus - 18. - 19. století

V 17. a 18. století začali osvícenští myslitelé razit myšlenku, že život je o hledání štěstí. Obhajovali se proto sňatky z lásky a nikoli kvůli bohatství nebo postavení. Tento trend byl umocněn průmyslovou revolucí a růstem střední třídy v 19. století, což umožnilo mladým mužům vybrat si vlastní manželku a zaplatit za svatbu, bez ohledu na souhlas rodičů. Získáním větší kontroly nad svým milostným životem se začalo požadovat i právo ukončit nešťastné svazky. Rozvod se proto stal mnohem častější událostí.²⁴ „Manželství z lásky bylo stvořeno rostoucí buržoazií v 18. století. Do té doby byla láska a sexualita spíše mimomanželská záležitost.“²⁵

Rozvodovosti v českých zemích dopomohl manželský patent Josefa II, který v lednu roku 1783 definoval manželství jako občanskou smlouvu. Po rozvodu zpravidla děti do 7 let zůstávaly u matky a otec k nim měl vyživovací povinnost, starší se stávaly majetkem otce.²⁶ Od roku 1869²⁷ tu však existovala alespoň možnost rozluky od stolu a lože, kdy spolu manželé nemuseli žít pod jednou střechou, právně vzato byli ale dále manželi a nemohli proto uzavřít nové manželství.²⁸ Toto doplňují i údaje z Irska a An-

²² Co říká Bible o rozvodu a druhém manželství?. In: [Http://www.gotquestions.org/](http://www.gotquestions.org/): *Odpovědi na biblické otázky* [online]. 2002-2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www: <http://www.gotquestions.org/Cesky/rozvod-druhe-manzelstvi.html>](http://www.gotquestions.org/Cesky/rozvod-druhe-manzelstvi.html).

²³ Rozvod a nové manželství. In: [Www.krestane.info](http://www.krestane.info) [online]. 2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z [www: <http://www.krestane.info/rozvod-a-nove-manzelstvi/>](http://www.krestane.info/rozvod-a-nove-manzelstvi/).

²⁴ How marriage has changed over centuries. In: [Http://theweek.com](http://theweek.com) [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z [www: <http://theweek.com/article/index/228541/how-marriage-has-changed-over-centuries>](http://theweek.com/article/index/228541/how-marriage-has-changed-over-centuries).

²⁵ SCHMOHL, Daniela. Die Geschichte der Ehe – ein Abriss. In: [Www.d-a-s-h.org](http://www.d-a-s-h.org) [online]. 2005 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z [www: <http://www.d-a-s-h.org/dossier/13/02_geschichte.html>](http://www.d-a-s-h.org/dossier/13/02_geschichte.html).

²⁶ BOBÍKOVÁ, Lenka. K rozvodu vedla cesta přes popravěště. In: [Www.novinky.cz](http://www.novinky.cz) [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z [www: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/274258-k-rozvodu-vedla-cesta-pres-popraviste.html>](http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/274258-k-rozvodu-vedla-cesta-pres-popraviste.html).

²⁷ Oficiálně takto "pozdě" proto, že teprve od roku 1868 byl v Rakousku povolen civilní sňatek.

²⁸ KLIMEŠ, Jeroným. Křesťanská manželství a církevní rozvody: Názor známého psychologa na problematiku rozvodů v křesťanských rodinách. In: [Www.christnet.cz](http://www.christnet.cz) [online]. 2011 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: http://www.christnet.cz/clanky/4663/krestanska_manzelstvi_a_cirkevni_rozvody.url.

glie. Zde bylo velmi znát, že všechny zákony pro Anglii a Irska v 18. a 19. století napsali muži, takže ženy a děti často trpěly. Než se žena vdala, byla závislá na svém otci, který jí poskytoval ubytování, jídlo a peníze. Jakmile se ale vdala, se stala majetkem manžela. Veškeré peníze nebo majetek zděděný po rodičích (pokud byli bohatí) se také stal majetkem manžela. Dokonce i všechny děti narozené v manželství se staly zákonným majetkem manžela a otce. Pokud se žena s manželem rozvedla, nic co do manželství přinesla, nebyl ani částečně její majetek, a to včetně dětí, se kterými si muž mohl dělat, co chtěl. Pokud si to tak přál, mohl je dát do internátní školy nebo je poskytnout k adopci. Matka a děti neměly v této době žádné právo se k této situaci jakkoliv vyjádřit.²⁹

V 19. století a na počátku 20. století, kdy dezerce byla mnohem běžnější než rozvod jako způsob, jak ukončit nechtěné manželství, ženy spoléhaly na podporu rodiny nebo blízkých přátel, případně na placené zaměstnání. Po rozvodu žena musela prokázat, že rozpad zavinil její manžel, aby získala výživné. Pokud se částka později ukázala jako nedostatečná, soudci ji nezvyšovali - místo toho doporučili, aby žena dala děti do výchovy otce. Neschopnost platit výživné byla běžná.³⁰

1.7 Období od roku 1918

Změnu manželského práva přinesla nová republika v roce 1918. V pondělí 28. dubna 1919 projednávalo Národní shromáždění v Rudolfínu novelu zákona o manželství. Jednalo se o strohý a jasný návrh o povinnosti civilního manželství a o jeho rozluce.³¹ Při vzniku Československé republiky byl recipován i právní řád rakousko-uherské monarchie včetně práva manželského a rodinného, jež bylo obsaženo zejména v Obecném zákoníku občanském z roku 1811.³² První významnou normou v oblasti rodinného práva zde byl tzv. rozlukový zákon (č. 320/1919 Sb. z. a n., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství). Sjednotila se i úprava uzavírání manželství v českých zemích a na Slovensku -

²⁹ Womens Rights Custody Children Family Law 19th Cent England Ireland. In: <http://viking305.hubpages.com/> [online]. 2010 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://viking305.hubpages.com/hub/womens-lack-of-rights>.

³⁰ COOK, Megan. Story: Divorce and separation. In: <http://www.teara.govt.nz/>: *Te Ara - the Encyclopedia of New Zealand* [online]. 2013 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.teara.govt.nz/en/divorce-and-separation/page-4>.

³¹ BOBÍKOVÁ, Lenka. K rozvodu vedla cesta přes popraviště. In: www.novinky.cz [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z [www: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/274258-k-rozvodu-vedla-cesta-pres-popraviste.html>](http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/274258-k-rozvodu-vedla-cesta-pres-popraviste.html).

³² HRDINA, Ignác Antonín. Manželství v současném českém i kanonickém právu. In: <http://spcp.prf.cuni.cz/>: *Společnost pro církevní právo* [online]. 2013 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z [www: <http://spcp.prf.cuni.cz/15-20/16-hrdin.htm>](http://spcp.prf.cuni.cz/15-20/16-hrdin.htm).

byl zaveden fakultativní civilní sňatek, který v českých zemích nahradil výlučnost církevního sňatku (s výjimkou bezkonfesních osob) a na Slovensku místo dosavadního obligatorního civilního způsobu uzavření manželství přinesl snoubencům možnost volby. Podařilo se také dosáhnout uzákonění rozluky i pro manželství katolíků z taxativně určených důvodů a tím ukončit rozšiřování velkého počtu tzv. matrikových manželství. Tyto kroky vedly k nahlížení na manželství jako do značné míry občanskou instituci.³³

Nejkomplexnější normou v oblasti rodinného práva byl zákon č. 56/1928 Sb., z. a n., uzákoňující instituci adopce, kde byl důraz kladen především na vznik majetkových práv osvojence v rodině osvojitele. Při adopci museli souhlasit oba manželé, jinak byla vyloučena. Jedinou výjimkou byla adopce vlastních nemanželských dětí, ovšem za podmínky, že adoptí nebyla způsobena majetková újma druhému manželovi. V recipovaném právním řádu byl dále mj. roku 1924 zrušen také institut rodinného fideikomisu (svěření), který umožňoval, aby držitel fideikomisu nakládal s takovým majetkem jako každý jiný vlastník. Dále je možné zmínit novely z roku 1921 (zrušení instituce obhájce manželského svazku, 1924 (zavedení platnosti Rozlukového zákona pro Podkarpatskou Rus), 1925 a 1931 (úprava alimentární povinnosti).³⁴ *"Sankce civilní směřuje nejen proti osobám přímo alimentací povinným, nýbrž i proti osobám, které nepřímo povinně ho podporují v jeho snaze vyhnouti se alimentární povinnosti. Rozmnožením, zostřením a také usnadněním prostředků, jimiž možno osoby k výživě povinné nutiti k plnění jejich povinnosti, dosahuje se dalšího cíle, preventivní ochrany mladistvých před fyzickou a morální zkázou. Alimentární povinnosti se dotýkají převážně - třeba nikoliv výlučně - dětí nemanželských i manželských, které nejsou ještě s to samy se živiti a zaopatřiti, tedy osob mladistvých a potom osob, na nichž (manželky rozvedené, rozloučené) z větší části výživa a zaopatření, ale zejména výchova mladistvých spočívá."*³⁵

Zmíněná právní úprava, doplněná a pozměněná prvorepublikovou legislativou, platila v tehdejší ČSR až do 1. 1. 1950, kdy nabyl účinnosti zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném.³⁶ Zde můžeme pozorovat následující kladné rysy: došlo k zrovnopráv-

³³ KOLEKTIV, Karel Malý a. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3., přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 978-807-2014-330. s. 440 - 443.

³⁴ KOLEKTIV, Karel Malý a. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3., přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 978-807-2014-330. s. 440 - 443.

³⁵ NS RČS 1929-1935: Čtvrtek 11. prosince 1930. In: [Http://www.psp.cz/](http://www.psp.cz/): *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. 2013 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z [www: <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/092schuz/s092001.htm>](http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/092schuz/s092001.htm).

³⁶ HRDINA, Ignác Antonín. *Manželství v současném českém i kanonickém právu*. In: [Http://spcp.prf.cuni.cz/](http://spcp.prf.cuni.cz/): *Společnost pro církevní právo* [online]. 2013 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z [www: <http://spcp.prf.cuni.cz/15-20/16-hrdin.htm>](http://spcp.prf.cuni.cz/15-20/16-hrdin.htm).

nění manželů (celkové zlepšení postavení žen), byla zrušena moc otcovská nad dětmi, byly zrovnoprávněny nemanželské děti a stát začal podporovat sňatečnost bezúročnými manželskými půjčkami, také existovala podpora porodnosti. Bohužel byly některé instituty ovlivněny marxismem-leninismem a manželství a rodina byly chápány jako společenská jednotka podřízená zájmu veřejnosti. Také byl zaveden obligatorní civilní sňatek (před národním výborem), zrušila se patriarchální moc a nahradila se mocí rodičovskou (oba rodiče měli při výchově stejná práva), zrušena byla i moc nad manželkou, zreformoval se proces osvojení, zrovnoprávnilo se postavení při rozhodování o výchově a majetku a bylo zavedeno majetkové společenství manželů (souhrn majetku za dobu manželství).³⁷

V roce 1964 byla plánovaná novela tohoto zákona (bylo potřeba sjednotit rozdílné právo), nakonec ale vznikl zcela nový zákoník - Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině. Ruší se zde poručenství a ponechává pouze opatrovnictví. Byla odstraněna „rodičovská moc“ a nahrazena institutem „práva a povinnosti rodičů“, byla posílena úloha národních výborů při „společenské kontrole výchovy dětí“ a přeneseny majetkoprávní úpravy vztahu manželů do ObčZ.³⁸ Tento zákon s mírnými úpravami platí dodnes. *„Manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost. Neplní-li jeden z manželů tuto povinnost, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná. Tato vyživovací povinnost předchází vyživovací povinnosti dětí, které mají rovněž podle zákona o rodině povinnost zajistit svým rodičům slušnou výživu, jestliže to rodiče potřebují a jestliže jsou děti schopny se samy živit. Při určení výživného přihlédne soud k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i k schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného. Přitom zároveň soud zkoumá, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika. Výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy.“*³⁹

³⁷ KLEKNER, Aleš. Vývoj rodinného a občanského práva 1949-1964. In: [Http://www.ius-wiki.eu/](http://www.ius-wiki.eu/) [online]. 2012 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z www: <<http://www.ius-wiki.eu/historie/pfuk/cech/zkouska/skupina-b/otazka-32>>.

³⁸ tamtéž

³⁹ RIPOVÁ, Lucie. Vyživovací povinnost mezi manžely, výživné rozvedeného manžela. In: [Http://capz-esprit.web.cz/](http://capz-esprit.web.cz/) [online]. 2002 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z www: <http://capz-esprit.web.cz/prispevky/dokumenty/prav_vyzivovaci_povinnost.html>.

2 CHARAKTERISTIKA PRÁVNÍ ÚPRAVY VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI

Oblast právní úpravy vyživovací povinnosti je rozsáhlá a vychází ze základní zásady rodinného práva. Právo rodinné, manželské a příbuzenské solidarity. Vyživovací povinnost je úpravou osobně právních majetkových vztahů v rodině, které vznikly za splnění zákonných předpokladů.⁴⁰

Základní právní úprava výživného je obsažena v zákoně o rodině č. 94/1963 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. dubna 1964. Z ustanovení tohoto zákona je úpravě výživného věnována celá část třetí, jejíž název zní „Výživné“. Kromě ustanovení, která jsou zahrnuta do této části, má zákon o rodině ještě řadu dalších ustanovení, které mají značný význam pro řešení otázek výživného proto, že upravují jeho souvislosti s jinými instituty rodinného práva. Zákon o rodině byl již od té doby několikrát novelizován. Oblast výživného významně ovlivňují předpisy sociálního práva, pracovněprávními předpisy, předpisy zdravotnického práva, ale také vyhláška ministerstva školství a zdravotnictví a Státního úřadu sociálního zabezpečení.⁴¹

Obecně lze právní úpravu výživného charakterizovat následujícím způsobem:⁴²

- a) vyživovací povinnost vzniká ze zákona
- b) vyživovací povinnost je v zákoně o rodině upravena pouze mezi taxativně vymezenými subjekty
- c) vyživovací povinnosti vycházející ze zásady solidarity - dobrovolnost, pravidelnost
- d) uplatnění práva na výživné je zásadně stav odkázanosti na výživu
- e) právo na výživné se nepromlčuje
- f) rozpor s dobrými mravy je negativním kritériem
- g) povinný subjekt nemůže smluvně převést povinnost nebo právo na třetí osobu
- h) předmětem vyživovací povinnosti je plnění výživného

2.1 Výklad pojmu, rozsah a druhy výživného

2.1.1 Výklad pojmu

„Vyživovací povinnost je povinnost hradit životní náklady či zabezpečovat potřeby mezi subjekty rodinně právních vztahů. Vyživovací povinnost nepředstavuje jen

⁴⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. 3. přepracované vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5, str. 247

⁴¹ NOVÁ, H., OLGA T.: *Vyživovací povinnost*. Praha: Linde, 1995. ISBN 80-85647-84-2, str. 8 a 9

⁴² HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. 3. přepracované vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5, str. 246

hrazení výživy, ale též uspokojování osobních hmotných a kulturních potřeb. Výživné na dítě, má navíc podpořit a zajistit všestranný rozvoj po stránce fyzické, duševní i sociální.“⁴³

Vyživovací povinnost je zákonem o rodině uložena několika skupinám osob: rodičům ve vztahu k dětem, poté manželům, předkům a potomkům navzájem, rozvedeným manželům a otci dítěte, registrovaným partnerům a partnerům po zrušení registraci.⁴⁴

Pojem „výživné“ není výslovně v zákoně definován. Rozumí se jím zabezpečování a úhrada osobních potřeb mezi osobami, které k sobě mají rodinný nebo příbuzenský vztah. Znaky výživného má majetkovou hodnotu, kterou má vyhraněný účel (úhrada osobních potřeb). Pojem výživné má v právních předpisech a v právní praxi dvojitý význam. Výživným se rozumí označení celého institutu rodinného práva. Tedy označení pro souhrn práv a povinností, které vyplývají z ustanovení právních předpisů. Součástí je i vyživovací povinnost, jež má hradit úhradu osobních potřeb. Nárok na výživné, kterou má osoba oprávněná. Téměř je vždy patrné, jestli se jedná o „výživné“ jako právní institut anebo o „výživné“ jako plnění. Problematika výživného patří k základním problémům rodinného práva. Úzce souvisí s rozhodováním o výchově dětí, s majetkovým právem manželů, partnerů a s jinými institucemi.⁴⁵

2.1.2 Rozsah vyživovací povinnosti

Zákon o rodině vychází ze dvou základních obecných kritérií u všech druhů vyživovací povinnosti uvedených v § 96 zákona o rodině, na jejichž základě je upraven rozsah vyživovací povinnosti. Jedná se o kritéria odůvodněných potřeb oprávněného, a schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného.⁴⁶ Rozsah odůvodněných potřeb oprávněného zákon o rodině určuje přímo v jednotlivých ustanoveních u všech druhů vyživovacích povinností. Odůvodněné potřeby jsou určeny zabezpečením základní výživy, tj. živobytí, bydlení, ošacení či kulturní, případně také sportovní potřeby, zohlednit je třeba také věk oprávněného, zdravotní stav i otázku vzdělávání. U vyživovací povinnosti mezi manžely vychází zákon o rodině ze zásady stejné životní úrovně manželů. V případě vyživovací povinnosti rozvedeného manžela přiznává zákon o rodině nárok

⁴³ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 26

⁴⁴ Tamtéž str. 27

⁴⁵ NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde: PRAHA, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 6 a 7

⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. 3. přepracované vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5, str. 250

na zabezpečení přiměřené výživy, pokud rozvedený manžel se není schopen živit sám.⁴⁷ „Při hodnocení schopností, možností a majetkových poměrů povinného bude soud zkoumat, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání či výdělečné činnosti nebo majetkového prospěchu, popřípadě zda nepodstupuje nepřiměřená majetková rizika.“⁴⁸

Obě uvedená kritéria platí souhrnně a v případě, že na straně povinného nebudou dány schopnosti a možnosti poskytovat oprávněné osobě výživné, vyživovací povinnost nemůže být stanovena.⁴⁹

2.1.3 Druhy výživného

Zákon o rodině ve své třetí části upravuje druhy vyživovací povinnosti:⁵⁰

- a) vyživovací povinnost rodičů k dětem (§§ 85-86)
- b) vyživovací povinnost dětí vůči rodičům (§87)
- c) vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými (§§ 86-90)
- d) vyživovací povinnost mezi manžely (§ 91)
- e) vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely (§ 92-94)
- f) příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce a těhotné ženě (§ 95 odst. 1 a 2)

Podmínky vyživovací povinnosti a jiné právní skutečnosti se podstatně liší podle toho, zda jde o vyživovací povinnost dětí k rodičům nebo rodičů k dětem. Proto se obě vyživovací povinnosti považují za samostatné druhy. Výživné je právní institut, který je vnitřně diferencován podle povahy osobního poměru mezi povinným a oprávněným.⁵¹

2.2 Vzájemný vztah mezi jednotlivými druhy výživného

V některých případech se navzájem setkávají jednotlivé druhy výživného, jelikož jsou splněny podmínky pro více z nich. Poté dochází ke konkurenci či střetu vyživovacích povinností. Tyto střety nastávají mezi jednotlivými druhy výživného, protože

⁴⁷ HRUŠÁKOVÁ, M., A KOLEKTIV. *Rodinné právo*. 2. opravené vydání. Brno: Doplněk, 1995. ISBN 80-85765-46-2, str. 133

⁴⁸ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. 3. přepracované vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5, str. 250

⁴⁹ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. 3. přepracované vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5, str. 250-251

⁵⁰ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. 3. přepracované vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5, str. 248

⁵¹ NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde:PRAHA, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 7

zákon upravuje podmínky pro každý druh výživného jinak (jeho vznik, trvání i rozsah).⁵²

Při řešení těchto střetů vyživovací povinnosti je, který se z více povinných se má plnit. Smyslem řešení této konkurence je, aby všechny vyživovací povinnosti byly odpovídajícím způsobem zajištěny. Prioritou vyživovací povinností je povinnost rodičů k nezletilým dětem. Avšak to neznamená, že stanovení povinnosti k nezletilému dítěti, není brán zřetel k existenci jiných vyživovacích povinností. Musí se přihlížet na stanovení výživného a také na hodnocení možnosti a schopnosti oprávněného.⁵³

2.2.1 Předmět vyživovací povinnosti

Předmětem vyživovací povinnosti je právo na výživné, poskytování výživného nebo plnění výživného. Jak dlouho, jakým způsobem a v jakém rozsahu, to ustanovují zákonná pravidla. To znamená, že se stanoví minimální limity, vytyčují se hranice. To vše významně doplňuje judikatura. Výživné se poskytuje za účelem zajištění osobních potřeb oprávněného, ale také potřeb duševních. Jak určit rozsah výživného mezi zákonnými ustanoveními nenajdeme.⁵⁴

Na straně oprávněného je potřeba posoudit a zkoumat jeho potřeby. Na druhé straně je potřeba posoudit a zkoumat možnosti a schopnosti a majetkové poměry povinného. Všeobecným růstem kulturní a ekonomické úrovně, se tento postoj mění. Snahou je vycházet ze společenského průměru, průměrného standartu a brát ohled na sociální postavení.⁵⁵ „ *Právo na poskytování výživného a povinnost výživné poskytovat vznikají rozhodnutím soudu a podle tohoto rozhodnutí, jsou-li splněny podmínky zákonem stanovené (obecné i zvláštní), jak na straně oprávněného, tak na straně povinného.* “⁵⁶

Vyživovací povinnost je předmětem diskusí téměř ve všech zemích světa. Na jedné straně je změna výživného v závislosti na oficiálně vyjádřené inflaci a na druhé straně požadavek přihlížet k individuálním okolnostem. Zda má zákon stanovit přesná kritéria s možností minimálních odchylek, anebo být vymezeny neurčité hranice s velkou možností pro posuzování jednotlivé věci.⁵⁷

⁵² NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde:PRAHA, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 18

⁵³ Tamtéž, str. 18, 19

⁵⁴ RADVANOVÁ, S., ZUKLÍKOVÁ, M.: *Kurs občanského práva*. C.H.Beck Praha, 1999, ISBN 80-7179-182-2, str. 168

⁵⁵ Tamtéž, str. 169

⁵⁶ RADVANOVÁ, S., ZUKLÍKOVÁ, M.: *Kurs občanského práva*. C.H.Beck Praha, 1999, ISBN 80-7179-182-2, str. 171

⁵⁷ VALEHRACH, K., NOVÁ, H.: *Rodinné vztahy v soudní praxi*. Prospektrum, Praha, 1995, ISBN 80-7175-030-1, str. 204

2.2.2 Vyživovací povinnost rodičů k dětem

Vyživovací povinnost rodičů k dětem je nejdůležitějším a nejvýznamnějším druhem vyživovací povinnosti⁵⁸ a je upravena v zákoně č. 94/1963 Sb., zákon o rodině (dále jen ZOR). Tato vyživovací povinnost se týká prakticky každého dítěte. Začíná jeho narozením a končí okamžikem, od něhož je dítě schopno samo se živit.⁵⁹ Základním předpokladem a podmínkou vyživovací povinnosti mezi rodiči a dětmi je, aby existovalo příbuzenství v přímé linii v prvním stupni a další podmínkou je okolnost, že dítě není schopno samo se živit. Splnění této podmínky je po narození dítěte dáno automaticky, její stanovení má význam pouze pro další trvání vyživovací povinnosti v období před dosažením zletilosti.⁶⁰

Oba rodiče jsou povinni přispívat na výživu dítěte podle svých schopností, možností a majetkových poměrů, dítě má přitom právo se podílet na životní úrovni obou rodičů. Soudní rozhodování o výživném nemusí být vždy spojeno s rozvodovým řízením rodičů, pokud spolu rodiče nežijí, soud upraví jejich vyživovací povinnost nebo schválí jejich dohodu o výživném a to učiní i v případě, kdy spolu rodiče žijí, ale jeden z nich neplní dobrovolně své povinnosti k nezletilému dítěti. Při určení rozsahu vyživovací povinnosti rodičů se přihlíží k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje. To znamená, že při výpočtu výživného se zohlední, zda rodič je na mateřské dovolené, zda-li má kvůli péči o nezletilé dítě zkrácen pracovní úvazek, atd.... Pokud rodiče žijí spolu, přihlíží se i k péči o společnou domácnost. Ve vztahu k péči o samostatné dítě se soudní praxe ustálila. U dítěte útlého věku se vyživovací povinnost (obvykle matky) kompenzuje její celodenní péčí o toto malé dítě. Do vyživovací povinnosti bude promítnuta skutečnost, že při stejných majetkových poměrech bude vždy menší vyživovací povinnost rodiče, kterému bylo dítě svěřeno do péče.⁶¹

Na výši výživného se mohou rodiče dohodnout, dohoda písemnou formu nevyžaduje a není ani zákonem předepsána. Dohoda uzavřená mezi rodiči má jistou nevýhodu a tím je změna poměrů. Pro každé výživné platí zásada, podle které změní-li se poměry, rozhodne soud i bez návrhu jinak. Ústní i písemná dohoda účastníků platí tedy jen

⁵⁸ NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde:Praha, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 61

⁵⁹ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 34

⁶⁰ NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde:Praha, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 61

⁶¹ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 35-36

do okamžiku, kdy poměry na straně dítěte, jeho zákonného zástupce i povinného rodiče trvají. Dojde-li ke změně situace na kterékoli straně, může tato strana změnu dohody iniciovat. U nezletilého dítěte je třeba zohlednit změnu jeho věku, zdravotní či školní situace. Pokud se rodiče nedohodnou, dojde k soudnímu rozhodování o výživném. Výživné na nezletilé dítě je možno žádat zpětně za dobu maximálně tří let ode dne podání návrhu. Výživné se platí obvykle měsíčně vždy ke každému 1. nebo 15. dni v měsíci předem k rukám rodiče, který má dítě v péči. Ke správnému stanovení výše výživného soudem, je nutné co nejpřesněji určit finanční situaci rodičů a dítěte (zprávy od zaměstnavatelů rodičů, pokud je rodič osoba samostatně výdělečně činná, podnikatel, soud vyžaduje kopii daňového přiznání). Vzhledem k možnostem, v nichž se mohou dítě i jeho rodič nacházet, určit v dnešní době výši výživného není nic jednoduchého. (věk dítěte, jeho zdravotní stav a s ním spojená omezení, např. dieta, výběr stravy, nákup zdravotnických pomůcek, atd..)

Tabulka č. 1 : Tabulka pro určování výživného v ČR

Kategorie	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0 - 5 let	11 - 15 %
2.	6 - 9 let	13 - 17%
3.	10 - 14 let	15 - 19%
4.	15 - 17 let	16 - 22 %
5.	18 a více let	19 - 25 %

Zdroj : KOVÁŘOVÁ, D., 2011 – upraveno autorkou⁶²

Vzhledem k této složitosti vydalo Ministerstvo spravedlnosti v květnu 2010 doporučující materiál – tabulku pro výpočet výživného. Při výpočtu orientační výše výživného se za základ bere čistý příjem povinného rodiče, bez jakýchkoliv odpočtů (např. náklady na domácnost, splátek úvěrů, leasingů, hypoték, apod....). Tabulka slouží zejména jako základní orientace, podle ní si rodiče mohou orientačně vypočítat výši výživného a na výši výživného se dohodnout již na počátku soudního řízení.⁶³

⁶² KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 41

⁶³ Tamtéž, str. 36-41

Stanovení konce vyživovací povinnosti k dítěti není jednoduché. Vyživovací povinnost končí v okamžiku, kdy dítě je schopno se o sebe postarat, schopno se samo živit. V této souvislosti jsou problematické odpovědi na tři otázky :

- 1) Kdy je dítě schopno se samo živit?
- 2) Jak se povinný rodič o této skutečnosti doví?
- 3) Postačí, že se dítě začalo samo živit, nebo je zapotřebí rozhodnutí soudu? ⁶⁴

Okamžik, od kterého je dítě schopno se samo živit, není vždy stejný s koncem povinné školní docházky nebo s úspěšným absolvováním střední či vysoké školy. Dítě může pokračovat ve studiu na vysoké škole, přerušit studium, odjet do zahraničí nebo přejít z jedné vysoké školy na druhou. Proto pro povinného rodiče nemusí skončení školní docházky či absolvování dalšího stupně školy znamenat důvod pro zrušení vyživovací povinnosti a soud proto posuzuje každý případ individuálně. Ani odpověď na otázku druhou není jednoduchá. Pokud se povinný rodič stýká se svým dítětem, je informovaný o tom, jestli dítě odmaturovalo či odpromovalo a nastoupilo do zaměstnání. V praxi tomu tak být nemusí, může nastat situace, kdy dítě s rodiči nebydlí a jejich kontakt je minimální, je omezen pouze na pravidelné zasílání měsíčních splátek výživného. Za této situace může dojít k tomu, že dítě i druhý rodič záměrně zatajuje povinnému rodiči skutečnost, že dítě je výdělečně činné a spoléhají na zákonné ustanovení, dle něhož se spotřebované výživné nevrací. Zde lze povinnému rodiči doporučit, aby podal žalobu k soudu, a ten pak výsledkem dítěte zjistí faktickou situaci. Třetí otázka vyplývá z praktického života. Povinný rodič přestane hradit výživné poté, co se dozví, že jeho dítě nastoupilo do zaměstnání. Formálně správný postup by byl takový, kdy povinný rodič požádá soud o rozhodnutí, kterým bude jeho povinnost hradit výživné na dítě zrušena. ⁶⁵

2.2.3 Vyživovací povinnost dětí k rodičům

Vyživovací povinnost dětí k rodičům je upravena v ustanovení § 87 ZOR. Děti, které jsou schopny se samy živit, jsou povinny zajistit svým rodičům slušnou výživu, jestliže toho potřebují. Toto ustanovení zákona o rodině není v praxi příliš používáno, ale není vyloučeno, že se tak v budoucnu stane. Podmínkou pro soudní rozhodnutí bude prokázání, že rodiče takovou výživu potřebují. Řízení o přiznání této vyživovací povin-

⁶⁴ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 50

⁶⁵ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 50

nosti se zahajuje návrhem rodičů. Rodiče, nebo jeden z nich musejí podat návrh k soudu, v něm musí příslušné skutečnosti tvrdit a v řízení dokázat. Musejí uvést z jakého důvodu potřebují výživné od svých dětí a proč nemohou dosahovat vyšších příjmů sami. Míra potřeb i možností dětí bude individuální a nárok rodičů vůči dětem se bude vztahovat na děti všechny. Každé z dětí bude plnit svou zákonnou vyživovací povinnost odlišně podle svých schopností a možností. Tato vyživovací povinnost má podpůrný charakter a dochází k ní, jestliže vyživovací povinnost nebude schopen plnit manžel, trvá do doby změny poměrů a zaniká smrtí oprávněného a povinného. V případě smrti dítěte nastupuje vyživovací povinnost ostatních příbuzných. Pokud dojde ke změně poměrů a oprávněný i povinný žijí, lze stranám doporučit podání žaloby k soudu o zrušení povinnosti placení této zvláštní vyživovací povinnosti. Tuto vyživovací povinnost nelze přiznat, pokud by byla v rozporu s dobrými mravy (např. v minulosti rodič zanedbával výživu svých dětí a dopustil se vůči nim trestného činu).⁶⁶

2.2.4 Vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými

Potomci a předkové mají vůči sobě vzájemnou vyživovací povinnost, přičemž přednější povinnost platí vždy pro toho příbuzného, který je k oprávněnému v bližším vztahu. Vzdálenější příbuzní mají vyživovací povinnost jen tehdy, pokud bližší příbuzní nemohou vyživovací povinnosti dostát. Pokud je v příbuzenském stupni příbuzných více, pak každý z nich plní vyživovací povinnost takovým dílem, jaký odpovídá poměru jeho schopností, možností a majetkových poměrů ke schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům ostatních. Toto výživné bude soudem přiznáno jen tehdy, pokud ho příbuzní potřebují nutně. Na rozdíl od výživného mezi dětmi a manžely a rozvedenými manžely se u příbuzných jedná o odlišný obsah vyživovací povinnosti. U příbuzného vzniká nutná potřeba tehdy, pokud není schopen hradit své základní potřeby z vlastního příjmu, z invalidního nebo starobního důchodu anebo z výnosů vlastního majetku. Jestliže jsou tyto podmínky splněny a příbuzný nemá příjmy, které by zajistily jeho základní potřeby, může požadovat výživné od příbuzných, eventuálně požadovat výplatu sociálních dávek. Vyživovací povinnost zaniká smrtí oprávněného nebo povinného. Zemřeli povinný, přechází vyživovací povinnost na příbuzné ve stejném stupni a není-li jich, přechází vyživovací povinnost na potomky v dalším stupni, např. na předky. Rozhoduje-li soud o výživném na nezletilého potomka a povinná osoba se soudem nespolupracu-

⁶⁶ Tamtéž, str. 71-73

je na odhalení jeho příjmů, soud může použít ustanovení o nevyvratitelné domněnce o výši příjmu povinné osoby ve výši 12,7 násobku životního minima a výživné vyměřit z částky 39 700,- Kč.⁶⁷

2.2.5 Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce

Příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce upravuje ustanovení § 95 zákon a o rodině č. 94/1963 Sb., *Otec dítěte, za kterého není matka dítěte provdána, je povinen matce přispívat přiměřeně na úhradu výživy po dobu dvou let, jakož i na úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím. K zajištění úhrady těchto nákladů, jakož i k zajištění výživy dítěte po dobu, po níž by zaměstnankyni podle zvláštního předpisu náležela mateřská dovolená, může soud na návrh těhotné ženy uložit tomu, jehož otcovství je pravděpodobné, aby potřebnou částku poskytl předem.*⁶⁸ Děti se stále častěji rodí mimo manželství, v uvedeném ustanovení jsou upravena práva matky dítěte vůči otci dítěte, za kterého není provdána.⁶⁹ Muži, který čeká dítě se ženou, jež není jeho manželkou, se říká pravděpodobný otec. Vůči pravděpodobnému otci má budoucí matka tři nároky : výživa matky po dobu dvou let, úhrada nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím, výživa dítěte po dobu, po níž by zaměstnankyni náležela mateřská dovolená. Budoucí matka může o tyto náklady pravděpodobného otce požádat nejdříve na počátku těhotenství a nejpozději do tří let od porodu dítěte. O obou nárocích může tedy soud rozhodnout před porodem i po něm. Jedná se o řízení, které soud nemůže zahájit bez návrhu. Pokud matka podává žalobu před narozením dítěte, musí popsat, z jakých důvodů dovozuje, že žalovaný je budoucím otcem dítěte. Matka vyčíslí náklady, které měla s pořízením těhotenské výbavy a výbavičky na dítě. Je vhodné k žalobě připojit kopie dokladů o nákupu uvedených věcí, vzhledem k tomu, že žalovaní zpochybňují výše částek těchto věcí. V žalobě budoucí matka popíše svou finanční situaci a určí výši výživného, které požaduje.⁷⁰ Co se týká splatnosti, příspěvek na výživu je nutné stanovit v pravidelných opětuujících se částkách s ohledem na ustanovení § 97 odst. 1 zákona o rodině. Jedná-li se o úhradu nákladů spojených s těhotenstvím a slehnutím a výživného za dobu minulou, mohou být určeny úhrnnou

⁶⁷ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 73-74

⁶⁸ HRUŠÁKOVÁ, M. A KOLEKTIV.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 446

⁶⁹ HRUŠÁKOVÁ, M. A KOLEKTIV.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 446

⁷⁰ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4, str. 66-67

částkou. Doba poskytování výživného je poměrně dlouhá, není vyloučena změna poměrů, které odůvodňují nové rozhodnutí o trvání, popř. o výši výživného.⁷¹

2.3 Vyživovací povinnosti mezi manžely

Vyživovací povinnost mezi manžely je upravená v ustanovení § 91 zákona o rodině. Základní funkcí této povinnosti je zaopatření osob, které se z různých důvodů nemohou o svoji výživu postarat. Mezi hlavní funkce rodiny patří hospodářská funkce, ze které vyplývá, že musí spravedlivě být zajištěno rozdělování v rámci rodinného společenství. Jedním z právních ustanovení je, že se toto rozdělování v rámci rodiny zajišťuje vzájemnou vyživovací povinností mezi manžely. Tato povinnost je součástí vzájemného vztahu.⁷²

2.3.1 Vznik vyživovací povinnosti mezi manžely

Vyživovací povinnost je založena na vzájemné zásadě vzájemnosti. Hlavním základem je zabezpečení stejné životní úrovně manželů. Předpoklady pro vznik této povinnosti mezi manžely mohou být:⁷³

- právní existence manželství (po celou dobu trvání manželství)
- životní úroveň obou manželů (zásada rovnosti muže a ženy, smysl manželství jako společenství muže a ženy)
- soulad se zásadami společenské morálky (soud nemůže výživné přiznat, jestliže to je v rozporu se zásadami morálky)
- v případě existence bezpodílového spoluvlastnictví v zákonném rozsahu skutečnost, že manželé spolu hospodaří (povinnost přispívat na úhradu potřeb rodiny)

2.3.2 Rozsah a trvání vyživovací povinnosti mezi manžely

Rozsah vyživovací povinnosti mezi manžely vyplývá z obecných kritérií, tj. schopností a možností povinného a odůvodněných potřeb oprávněného. Soud také přihlíží v rámci stanovení povinnosti i k péči o společnou domácnost. Pokud jeden z manželů dobrovolně neplní svoji vyživovací povinnost, určí soud takový rozsah vyživovací povinnosti, aby kulturní a hmotná úroveň obou manželů byla úplně stejná.⁷⁴

⁷¹ HRUŠÁKOVÁ, M. A KOLEKTIV.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 450

⁷² NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde:Praha, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 143, 144

⁷³ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Rodinné právo*. Doplněk: Brno1995, ISBN 80-85765-42-2, str. 150

⁷⁴HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Rodinné právo*. Doplněk: Brno1995, ISBN 80-85765-42-2, str. 151

Zákonná vyživovací povinnost mezi manžely vzniká uzavřením manželstvím. Od toho dne platí daná kritéria, která jsou stanovena pro rozsah a způsob této povinnosti. Obecně je konstatováno, že ze vzájemné vyživovací povinnosti mezi manžely může v průběhu trvání manželství dojít ke změně právní pozice manželů. Vyživovací povinnost mezi manžely trvá až do zániku manželství. Dokud manželství nezanikne, nelze hovořit o zániku zákonného nároku na výživné. I přestože zruší manželé společnou domácnost, nemá to vliv na trvání vyživovací povinnosti.⁷⁵

2.3.3 Zánik vyživovací povinnosti mezi manžely

V některých případech je třeba rozhodnutí soudu k zániku vyživovací povinnosti, hlavně tehdy, pokud vyživovací povinnost zaniká na základě podstatné změny poměrů. Právo na výživné v případě výživného mezi manžely zaniká se zánikem právního vztahu manželství. Také lze obecně říci, vyživovací povinnost zaniká, pokud se oprávněný subjekt může sám živit nebo povinný není schopen výživné poskytovat. Pokud však dojde ke změně poměru, lze se vyživovací povinnost „obnovit“.⁷⁶

Povinnost také zaniká smrtí jednoho z manželů, avšak povinnost nepřechází na dědice. Také zaniká rozvodem, neplatným manželstvím a prohlášením jednoho z manželů za mrtvého.⁷⁷

2.4 Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely

2.4.1 Vznik vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely

Pokud skončí manželství rozvodem, zanikají právní i osobní vztahy mezi manžely. Po právní moci rozvodu se každý z manželů sám finančně stará o sebe. Rozvedený manžel, pokud není schopen sám sebe živit, může žádat bývalého manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu dle svých možností, schopností a majetkových poměrů. Hlavní podmínkou je, že není schopen se živit výnosem z vlastního majetku nebo vlastní pracovní aktivitou. Požadavek na výživné může podat rozvedená manželka nebo rozvedený manžel. Nemusí čekat na rozhodnutí soudu, mohou se ústně nebo písemně dohodnout sami. Podpisy na této dohodě se nemusí ověřovat. Další možností je, že se rozvedení manželé v rámci společného vypořádání jmění dohodnou, že jeden

⁷⁵ NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde:Praha, 1995, ISBN 80-85647-84-2, str. 155, 156

⁷⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. BRNO: Doplněk, 2006, ISBN 80-210-3974-4, str. 256

⁷⁷ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Rodinné právo*. Doplněk: Brno 1995, ISBN 80-85765-42-2, str. 151

z rozvedených manželů bude tomu druhému přispívat na výživu. V tomto případě je takováto dohoda součástí dohody o vypořádání společného majetku manželů.⁷⁸

2.4.2 Rozsah a trvání vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely

Kdysi byl rozsah příspěvku na výživu na jednoho z rozvedených manželů upraven na nutnou výživu. Při změně zákona o rodině (zákon číslo 132/1082 Sb.) došlo ke změně ustanovení rozsahu příspěvku na výživu, a to tím, že rozvedený manžel má nárok na přiměřenou výživu. Přiměřená výživa znamená, že příspěvek je menší na stejnou životní úroveň v období trvání manželství.⁷⁹

Přiměřená výživa také znamená uspokojování určitých zbytných potřeb. Výživné nelze připsat, jestliže by to bylo v rozporu se zásadami morálky společnosti. Vyživovací povinnost rozvedeného manžela předchází vyživovací povinnosti rodičů. Tato povinnost přispívat na přiměřenou výživu na jednoho z rozvedených manželů vzniká právní mocí rozsudku o rozvodu. Vyživovací povinnost trvá tak dlouho, dokud bývalý rozvedený manžel není schopen se sám živit nebo dokud a nakolik je potřebný.⁸⁰

2.4.3 Zánik vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely

Právo na poskytování příspěvku na přiměřenou výživu mezi rozvedenými manžely zaniká:⁸¹

- smrtí povinného nebo oprávněného manžela
- jestliže rozvedený manžel není schopen se sám živit (dojde ke vzniku nároku sociálního zabezpečení, získá pravidelný příjem, získá příjem ze zaměstnanec-kého poměru)
- uzavře-li rozvedený manžel nové manželství, tímto vzniká nová vyživovací povinnost mezi manžely, která je založená na hlavní zásadě stejné životní úrovně obou manželů
- uplynutím doby tří let (ze zákona nárok na výživné v rozsahu stejné životní úrovně zanikne po uplynutí zákonem stanovené doby)⁸²
- poskytnutím jednorázové částky (výživné zanikne poskytnutím jednorázové částky na základě písemné dohody)

⁷⁸ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné*. Leges: Příbram 2011, ISBN 978-80-87212-84-4, str. 59, 60

⁷⁹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Rodinné právo*. Doplněk: Brno 1995, ISBN 80-85765-46-2, str. 154

⁸⁰ RADIMSKÝ, J., RADVANOVA, S.: *Zákon o rodině-komentář*. Panorama, Praha 1989, str. 91, 92

⁸¹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Rodinné právo*. Doplněk: Brno 1995, ISBN 80-85765-46-2, str. 154

⁸² KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *vyživovací povinnost mezi manžely podle novely zákona o rodině účinné k 1. 8. 1998*. Právní rozhledy, 1998, č. 8, str. 392

Zákon o rodině se také věnuje otázce promlčení výživného. Vychází z úpravy občanského zákoníku. Zákon o rodině zdůrazňuje, že právo na výživné se nepromlčuje a není vůbec předmětem promlčení. Jedná se o pojem ve vztahu k nároku na výživné. V občanském zákoníku je délka promlčecí doby odkázána na daném ustanovení. Vždy se jedná o výživné, které je stanovené soudem.⁸³

2.4.4 Dohody o výživném

Nejlepším řešením a také nejjednodušším řešením je dohoda o výživném. Zákon o rodině nic bližšího nestanoví, může se jednat o dohodu písemnou i ústní. Ovšem je potřeba sledovat pravidelné placení výživného, které lze podat soudně u soudu do budoucna. Lze uzavřít písemnou smlouvu o zaplacení jednorázové částky a tím se zbavit jednou pro vždy povinnosti výživného na rozvedeného manžela. Důležité je posoudit přiměřenou výši částky, tzn. její rizika, výhody a nevýhody. Pokud se nepodaří s rozvedeným manželem uzavřít dohodu o výživném, je potřeba se obrátit na soud. Příspěvek na výživu může dojít jen na návrh daným zákonným ustanovením k soudu.⁸⁴

2.5 Vyživovací povinnost mezi partnery v nesezdaném soužití

2.5.1 Nesezdané soužití, obecné úvahy

V současné době není problematice nesezdaného soužití věnována pozornost, která by odpovídala jeho významu. V odborné literatuře se často neseťkáváme o definování nesezdaného soužití a o vymezení základních povinností a práv osob žijící v tomto svazku. Můžeme se potkat s názorem, že řešení těchto otázek patří do rodinného práva. Počet osob netradičně žijící ve světě i v České republice vzrůstá. Patří sem spolužití osob téhož pohlaví nebo různého pohlaví. Právní řád komplexně a výslovně neupravuje problematiku nesezdaného soužití, avšak není možné tvrdit, že by nereagoval na vývoj ve společnosti žijících osob v tomto soužití. Povinnostem a právům druhá a družky je také více věnována pozornost i v normách mezinárodního práva. Svazek muže a ženy, kteří neuzavřeli manželství, je potřeba považovat za základ rodiny a jako rodinu je chránit.⁸⁵

⁸³ Tamtéž str. 392

⁸⁴ MAŠEK, D.: *Výživné po rozvodu*. Rodinné právo, 1999, č. 1, str. 14

⁸⁵ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. BRNO: Doplněk, 2006, ISBN 80-210-3974-4, str. 162

2.5.2 Vznik a zánik nesezdaného soužití

Z pohledu nesezdaného soužití jsou důležité termíny jako „osoba blízká“, „spolužijící osoby“, „společná domácnost“, protože právní předpisy s nimi spojují právní následky. Faktické soužití muže a ženy bez uzavření manželství bývá obecně i v odborné literatuře nazýváno nesezdaným soužitím, soužitím druha a družky, partnerským soužitím, faktickým soužitím, manželstvím na zkoušku, konkubinátem. Takovéto způsoby soužití nejsou registrovány formálním způsobem, právní řád tento druh rodinného soužití jednotně nepojmenovává, ani komplexně neupravuje. Vznikají rozhodnutím mezi ženou a mužem, kteří se rozhodli, že budou spolu žít a společně hospodařit. Pokud se jeden z nich rozhodne, že takovéto soužití ukončí, nemůže se druhý partner legislativně upraveným způsobem bránit. Nepotřebuje k ukončení tohoto vztahu žádný souhlas partnera ani ničí schválení. Žádný státní ani jiný orgán nevydává rozhodnutí o ukončení nesezdaného soužití. Partneri v nesezdaném soužití, kteří ukončili svůj vztah, nemají žádné právní nároky proti sobě.

2.5.3 Vztahy v majetkové sféře mezi mužem a ženou v nesezdaném soužití

Žádné majetkové společenství podobné institutu společného jmění manželů nemůže ze zákona ani smlouvy vzniknout mezi mužem a ženou v nesezdaném soužití. I když druh a družka žijí v dlouhotrvajícím svazku velmi podobné manželství, nabývají majetek každý odděleně do individuálního vlastnictví. Se svým individuálním vlastnictvím mohou oba partneři samostatně disponovat. Mohou se však stát podílovými spoluvlastníky určité věci na základě dané smlouvy. Spoluvlastníci se pak podílejí ze spoluvlastnictví ke společné věci vyplývající z práv a povinností. Podíl vyjadřuje míru spoluvlastnictví, není-li vymezen právní předpisem nebo dohodnut, má se za to, že podíly obou partnerů jsou stejné.⁸⁶

2.5.4 Vyživovací povinnost mezi druhem a družkou

Mezi druhem a družkou není vyživovací povinnost výslovně regulována žádný právním předpisem. Zákon o rodině upravuje vyživovací povinnost pouze mezi taxativně vymezenými subjekty, mezi které druha a družku nepočítá. S poskytováním výživného mezi druhem a družkou počítá zákon o sociální podpoře v rámci institutu tzv. společně posuzovaných osob. Pokud druh a družka žijí ve spotřebním společenství, společ-

⁸⁶ HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. BRNO: Doplněk, 2006, ISBN 80-210-3974-4, str. 165

ně uspokojují své potřeby a dobrovolně si poskytují výživné, aniž by jim to zákon ukládal, nejedná se o bezdůvodné obohacení. Druh a družka mohou uzavřít inominátní kontrakt, smlouvu podle občanského zákoníku o poskytování výživného. Tato smlouva musí precizně upravovat povinnosti a práva obou stran.⁸⁷

2.5.5 Dohody o výživném

Podle české právní úpravy neexistuje mezi nesezadnými páry vyživovací povinnost. Výživné si vzájemně poskytují na základě domluvené dobrovolnosti. Poskytování výše výživného si mohou nesezdaní partneři dle právních předpisů domluvit a upravit smluvně. Právní řád také upravuje právo na výživné neprovdané matce. Neprovdaná matka má právo po otci dítěte na úhradu výživy po dobu dvou let dle zákona o rodině.

2.6 Trestní postih za neplacení výživného

Formy spáchání trestného činu

Osoba, která má soudem danou vyživovací povinnost, se může dopustit při neplnění trestného činu ve dvou formách. Pro první formu jsou tyto podmínky:⁸⁸

- neplnění povinnosti zaopatřovat nebo vyživovat jiného
- po dobu nejméně čtyř měsíců, souvisle po sobě následujících

Za druhou formu se považuje úmyslné vyhýbání se plnění vyživovací povinnosti. Oprávněný rodič úmyslně přijme zaměstnání s malým výdělkem nebo záměrně a bezdůvodně mění zaměstnání. Příklady, které mohou vést k trestnímu stíhání:

- nezaměstnaný odmítne práci nabízenou Úřadem práce
- odsouzený ve výkonu odmítá pracovat
- rodič se nechává živit svými rodiči nebo partnerem
- pracovník je kvůli absencím nebo alkoholu vyhozen z práce a nepracuje
- rodič se bez důvodu vzdává majetkového prospěchu

Trestní stíhání a účinná lítost

Stále častěji policisté řeší případy, kdy si osoba neplní své vyživovací povinnosti určené jím soudem. Tato osoba se dopouští trestného činu zanedbání povinné výživy. Trestnost takového jednání vzniká, jestliže si osoba neplní své povinnosti po dobu delší než čtyři měsíce a to buď i z nedbalosti. Oprávněný může podat na osobu, která si neplní

⁸⁷ Tamtéž str. 166

⁸⁸ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné*. Leges: Příbram 2011, ISBN 978-80-87212-84-4, str. 102

své vyživovací povinnosti trestní oznámení nebo návrh na nařízení exekuce nebo samozřejmě obojí. Nový trestní zákoník, který vstoupil v účinnost od 01. ledna 2010, definuje v ustanovení § 196 odst. 1 trestný čin zanedbání povinné výživy a to, že tento trestný čin (přečin) spáchá ten: „*kdo neplní, byť i z nedbalosti, svou zákonnou povinnost vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*“⁸⁹ Ustanovení § 196 odst. 2 trestního z. definuje: „*kdo se úmyslně vyhýbá plnění své zákonné povinnosti vyživovat nebo zaopatřovat jiného po dobu delší než čtyři měsíce, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.*“⁹⁰

Trestní stíhání, přestože jde o nedbalé jednání, za takovýto skutek probíhá většinou ne vazebně. Pachatel je stíhán na svobodě a nemusí mít obhájce. Trestní zákoník hodnotí toto jednání s menší společenskou nebezpečností, čemuž i odpovídá trestní sazba (maximálně do pěti let odnětí svobody). Nejčastějším trestem za toto provinění je trest podmíněný a trest peněžité. Pokud se pachatel dopouští opakovaného protiprávního jednání, soud ukládá nepodmíněný trest. Po uložení takového trestu musí pachatel uhradit oprávněné dlužné výživné, které bylo příčinou odsouzení a trestního stíhání.⁹¹

Trestní zákoník nemá jen sankční charakter. Druhou rolí je tlak na dodržování povinností, respektive výchova. Výchovnou rolí trestního zákoníku je účinná lítost. Ustanovení o účinné lítosti definuje § 197 trestního zákoníku: „*trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196) zaniká, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivých následků a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek.*“⁹² Tímto zvláštním ustanovením o účinné lítosti je pachateli trestného činu zanedbání povinné výživy dána možnost, aby dodatečně splnil svoji vyživovací povinnost, splnění vyživovací povinnosti se považuje za důležitější než potrestání pachatele. Trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání povinné výživy zaniká, jestliže pachatel svou povinnost splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek a trestný čin neměl trvale nepříznivých následků. Obě tyto podmínky musejí být splněny současně. Pokud tedy pachatel uhradí dlužné výživné dodatečně v plném rozsahu, to znamená ve výši, jaká byla v okamžiku zahájení trestního stíhání, pachatel dodatečně splní svou vyživovací povinnost a zanedbání povinné

⁸⁹ VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem k 1.8.2011*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-677-8, str. 686

⁹⁰ Tamtéž, str. 686

⁹¹ KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné*. Leges: Příbram 2011, ISBN 978-80-87212-84-4, str. 102

⁹² VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem k 1.8.2011*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-677-8, str. 692

výživy nemělo trvale nepříznivé následky, především následky na zdraví oprávněné osoby, trestní odpovědnost za trestný čin zanedbání povinné výživy zaniká.⁹³

⁹³ Tamtéž, str. 692

3 CÍL A METODIKA PRÁCE

3.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je provedení rozboru typických kauzistik, tj. případů týkajících se této oblasti práva v okrese Prachatice v období od roku 2004 do roku 2013 dle poskytnutých relevantních informací okresního soudu prvního stupně v Prachaticích. Dále provedení komparace relevantních informací ze Zákona o rodině s obsahem nového Občanského zákoníku, ve kterém jsou ustanovení Zákona o rodině zahrnuta a který je účinný od 1. ledna 2014, zhodnocení současného stavu v oblasti vyživovací povinnosti mezi vybranými subjekty rodinného práva a jakým způsobem realizovat vyživovací povinnost u nesezdaných párů, tj. mezi mužem a ženou bez uzavření manželství, kdy právní řád tento druh rodinného soužití nepojmenovává ani komplexně neupravuje.

Součástí bakalářské práce je i porovnání časové řady v oblasti rozvodovosti v období let 2004 – 2012, za současné komparace zjištěných dat v rámci České republiky a Jihočeského kraje.

3.2 Metodika

Základními zdroji informací pro potřeby této práce jsou ukazatele vnějšího okolí. Pro vyhodnocení informace o současném stavu vyživovací povinnosti mezi manželi, rozvedenými manželi a nesezdanými páry na okrese Prachatice bylo použito výzkumné šetření dat, které primárně poskytl okresní soud v Prachaticích. Tyto sekundární zdroje dat se vztahují k období od ledna 2004 do konce listopadu 2013. Časový interval výzkumného šetření byl vybrán z důvodu doložitelnosti a ověřitelnosti těchto dat v elektronické podobě. Při výzkumném šetření byly zjištěny celkové počty řešených případů a jejich pravomocných rozsudků v okrese Prachatice. Zjištěné výsledky byly zpracovány do grafů.

3.3 Kazuistiky (jednotlivé případy, rozsudky)

3.3.1 Výživné mezi manžely

Kazuistika č. 1

Žalobkyně se domáhala, aby žalovanému byla uložena povinnost platit jí na její výživu měsíčně částku 10 000,- Kč s odůvodněním, že účastníci jsou dosud manželé, žalovaný opustil společnou domácnost a žalobkyni nic na výživném nepřispívá, ač je zaměstnaný. Žalobkyně je na mateřské dovolené a kromě rodičovského příspěvku a přídávků na děti jiný příjem nemá. Účastníci mají dvě vyživovací povinnosti, děti žijí společně se žalobkyní. Žalovaný navrhl zamítnutí žalobního návrhu v celém rozsahu. Uvedl, že jeho měsíční příjem je 10.000,- Kč, na nezletilé děti mu bylo stanoveno výživné v celkové výši 5.000,- Kč a dále splácí částku 5.000,- Kč – leasing osobního automobilu, leasing si účastníci brali jako manželé, jde tedy o společný závazek. Žalovaný je zaměstnán a jeho měsíční čistý příjem je 12.000,- Kč. U bývalého zaměstnavatele činil příjem žalovaného 21.542,50 Kč. Žalovaný pracovní poměr rozvázal dohodou s odůvodněním, že v místě svého zaměstnání a zároveň v místě trvalého bydliště, nebyl několikrát vpuštěn do společného bydliště, odstěhoval se proto ke svým rodičům a zaměstnání změnil. Dále v řízení bylo prokázáno oddacím listem, že účastníci jsou manželé.

V tomto případě je žalobkyní žena, která jak již bylo uvedeno je na mateřské dovolené, má v péči 2 nezletilé děti a její schopnost obstarat si vyšší výdělek je omezena péčí o tyto děti. Podle § 91 odst. 1 zákona o rodině dále jen ZOR „manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost.“⁹⁴ Podle ustanovení § 91 odst. 2 ZOR „neplní-li jeden z manželů tuto povinnost, určí soud na návrh některého z nich její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná.“⁹⁵ Podle § 98 ZOR výživné lze přiznat jen ode dne zahájení soudního řízení. Základním hlediskem pro rozhodnutí o návrhu na určení vyživovací povinnosti mezi manžely je ta skutečnost, že hmotná a kulturní úroveň obou manželů má být zásadně stejná. V řízení bylo prokázáno, že účastníci jsou stále manželé, nevedou společnou domácnost, kdy žalovaný se od žalobkyně odstěhoval. Při stanovení vyživovací povinnosti u žalovaného soud vycházel z příjmu, kterého žalovaný dosahoval u původního zaměstnavatele, kde výše příjmu

⁹⁴ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 438

⁹⁵ *tamtéž*

činila 21.542,50 Kč. Podle § 96 odst. 1 ZOR při určení výživného soud přihlédne k odůvodněným potřebám oprávněného, jakož i ke schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům povinného, soud zkoumá, zda se povinný nevzdal bez důležitého důvodu výhodnějšího zaměstnání, soud nehodnotil tvrzení žalovaného, že nebyl vpuštěn žalobkyní do společného bydliště a skutečnost nebral za takový důvod, pro který by se musel vzdát výhodnějšího zaměstnání.

Okresní soud v Prachaticích v tomto případě rozhodl v právní věci žalobkyně proti obžalovanému takto: Žalovaný je povinen platit žalobkyni na výživném částku 4.000,- Kč měsíčně, která je splatná vždy do každého 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně.

Kazuistika č. 2

Žalobkyně se domáhala žalobou vydání rozsudku, kterým by bylo uloženo žalovanému, aby jí platil na její výživu od podání návrhu 4.000,- Kč měsíčně. Žalovaný vůči ní odmítá tuto vyživovací povinnost plnit. Žalobkyně je ve starobním důchodu, který pobírá ve výši 7.471,- Kč, jiný příjem nemá, je nemocná a nemůže si svůj příjem zvyšovat příjmem z nějaké pracovní činnosti. Žalovaný pobírá také starobní důchod, činící 11.305,- Kč, ale byl ještě zaměstnán a pobíral mzdu cca 8.000,- Kč. Oba žijí spolu ve společné domácnosti v bytě, který je v jejich vlastnictví. Oba spolu hospodařili a společně hradili veškeré náklady, které vznikaly. Žalovaný přestal od srpna 2001 žalobkyni přispívat a ta není schopna, vzhledem k výši jejího starobního důchodu hradit své životní potřeby. Žalovaný si hospodaří se svými příjmy výlučně sám, vede si několik účtů, ona k nim nemá přístup. Žalovaný žalobkyni přispívá na domácnost velmi nepravidelně. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby, s tím, že ve svých letech ještě pracuje a měl by být zato trestán, žalobkyně ho navíc pomlouvá a není ochoten jí teda na výživu nic přispívat. Donedávna jí odevzdával celý důchod a nechával si pouze 1.000,- Kč pro osobní potřebu. Dále ji zaplatil v posledních pěti letech 3 letecké zájezdy, ta si dělá, co chce, cestuje a vysmívá se mu. Běžně 10 dní v měsíci není doma.

V dalším řízení bylo zjištěno, že žalovaný má několik účtů, na kterých má uloženy nemalé částky peněz. Dále pak, že žalovaný žalobkyni fyzicky napadl a byl zato dokonce odsouzen trestním příkazem Okresního soudu v Prachaticích. Účastníci jsou manželé, žijí ve společné domácnosti, mají rozděleno užívání tohoto bytu a prostory, které užívají, si zamykají. Vztahy mezi účastníky nejsou dobré, dochází mezi nimi k neshodám a soužití v jednom bytě je pro ně problémové.

Podle § 91 odst. 1 ZOR mají manželé vzájemnou vyživovací povinnost, podle odst. 2 tohoto ustanovení neplní-li jeden z manželů tuto povinnost, určí soud na návrh jednoho z účastníků její rozsah, přičemž přihlédne k péči o společnou domácnost. Rozsah vyživovací povinnosti stanoví tak, aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná.⁹⁶

V tomto případě bylo prokázáno, že žalovaný si svou vyživovací povinnost vůči žalobkyni neplní, když je to právě on, který má měsíční příjmy průměrně o 10.981,- Kč vyšší než žalobkyně. Nárok žalobkyně na uložení povinnosti platit na její výživu je tedy důvodný. Při rozsahu vyživovací povinnosti soud musel vycházet z toho, aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná a také ze zákonných hledisek uvedených v § 96 odst. 1 ZOR, přihlížel tedy k odůvodněným potřebám žalobkyně a zároveň i ke schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům žalovaného.

Vyživovací povinnost jednoho manžela vůči druhému neznámá jen zajištění samotné výživy tohoto manžela, ale i zajištění prostředků k úhradě ostatních potřeb, tedy i kulturních, rekreačních a dalších. Tyto potřeby žalobkyně má, ale ze svého starobního důchodu je není schopna pokrýt. Soud byl přesvědčen o tom, že v možnostech a schopnostech žalovaného je platit na výživu žalobkyně ze svých současných příjmů 4.000,- Kč měsíčně.

Okresní soud v Prachaticích v tomto případě rozhodl v právní věci žalobkyně proti obžalovanému takto: Žalovaný je povinen platit žalobkyni na výživném částku 4.000,- Kč měsíčně, která je splatná vždy nejpozději do každého 15. dne v měsíci k rukám žalobkyně.

Kazuistika č. 3

Žalobce se domáhal žalobou vydání rozsudku, kterým by bylo uloženo žalované, aby mu platila na jeho výživu 500,- Kč. Žalovaná s žalobcem nežije ve společné domácnosti a rozsudkem okresního soudu byly žalobci svěřeny do péče dvě nezletilé děti. V tomto případě soud v rámci přípravy jednání dospěl k závěru, že okolnosti věci odůvodňují použití ustanovení § 114b občanského soudního řádu (dále jen o.s.ř.) a proto uložil žalované usnesením ze dne, aby se ve lhůtě do 30 dnů od doručení tohoto usnesení vyjádřila k žalobě. V případě, že nárok uplatněný žalobou zcela neuznává, aby

⁹⁶ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 438

ve vyjádření vylíčila rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu a označila důkazy k prokázání svých tvrzení.

Usnesení ze dne bylo žalované doručeno do vlastních rukou, žalovaná na něj nijak nereagovala a ve stanovené lhůtě a ani později se ve věci písemně nevyjádřila. Podle ustanovení § 153 o. s. ř. se tedy má zato, že žalovaná nárok na uplatnění vůči ní žalobou uznává.

Okresní soud v Prachaticích rozhodl v právní věci žalobce proti žalované o určení výživného pro nerozvedeného manžela rozsudkem, že žalovaná je povinna platit výživu žalobce 500,- Kč měsíčně předem splatných k rukám žalobce vždy nejpozději do každého 15. dne v měsíci.

3.3.2 Výživné mezi rozvedenými manžely

Kazuistika č. 1

Žalobkyně se domáhala žalobou vydání rozsudku, kterým by bylo uloženo žalovanému, aby jí jako rozvedené manželce platil výživné ve výši 2.500,- Kč měsíčně počínaje dnem podání návrhu u soudu s tím, že rozsudkem Okresního soudu v Prachaticích bylo její manželství se žalovaným rozvedeno, za jeho trvání se účastníkům narodily tři nezletilé děti. Nejstarší syn Petr byl svěřen do péče žalovanému, mladší dvě děti má ve výchově žalobkyně, která o děti celodenně pečuje a nemůže dosud pracovat. Žalobkyně žije s dětmi sama, pobírá sociální příplatky, rodičovské přídatky na děti, žalovaný je živnostník a jeho měsíční příjem činil 30.000,- - 40.000,- Kč.

Žalovaný navrhl, aby žaloba byla zamítnuta co do částky 1.500,- Kč, dle jeho názoru přiměřený příspěvek na výživu žalobkyně činí 1.000,- Kč.

V provedeném řízení bylo zjištěno, že manželství obou účastníků bylo rozvedeno, příčinu rozvratu manželství soud shledal v rozdílných názorech účastníků na výchovu nejstaršího syna Petra finanční hospodaření rodiny. Dále bylo zjištěno, že žalobkyně pobírá pouze dávky státní sociální podpory, celkem spolu s přídatky na děti toto činí 7.352,- Kč. Jiný příjem nemá. Dále bylo zjištěno, že žalobkyně platí měsíčně nájemné, spotřebu elektr. energie, daň z nemovitosti, splácí stavební spoření, pobyt nezletilého syna v mateřské školce a nemá dostatek peněz ani na oblečení pro sebe. Dříve chodila cvičit, ráda maluje, na koníčky jí peníze nezbývají. S dětmi nemůže jet ani na dovolenou, na výlety a nemá ani peníze, aby šla s dětmi do plaveckého bazénu. V řízení bylo zjištěno, že žalovaný má měsíční příjem 12.253,- Kč, bydlí u svých rodičů a pečuje o nezletilého syna účastníků Petra, i žalovaného stíhají nutné měsíční výdaje týkající se

záloh na elektřinu, daně z nemovitosti a splátky úvěru ze stavebního spoření. V řízení nebylo prokázáno, že by žalovaný mimo nemovitosti, kterou má ve společném jmění manželů se žalobkyní, vlastnil ještě jiný majetek.

Na základě těchto zjištění soud dovodil, že přiměřeným příspěvkem na výživu žalobkyně dle schopností, možností a majetkových poměrů žalovaného je konkrétní částka 1.500,- Kč.

Kazuistika č. 2

Žalobkyně se na žalovaném domáhala placení výživného v částce 4.000,- Kč měsíčně a to od právní moci rozsudku po dobu 3 let s tvrzením, že účastníci byli manželé a manželství bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v Prachaticích. Za dobu trvání manželství účastníků společně hospodařili, žalovaný byl po celou dobu zaměstnán, žalobkyně vzhledem ke svému špatnému zdravotnímu stavu byla v částečném invalidním důchodu. Žalobkyně má nyní příjem z invalidního důchodu 6.609,- Kč, žalobce je zaměstnán a má příjem okolo 22.000,- Kč měsíčně čistého.

Žalobkyně jiný vedlejší příjem nemá a musí hradit veškeré životní potřeby. Její nízký příjem jí na toto nestačí a finančně ji musí podporovat její synové. Bydlí dlouhodobě v bytě, který vlastní její syn Ondřej a ona mu ani nemůže hradit nájemné. Žalobkyně v žalobě odkázala na ustanovení § 92 odst. 1 a § 93 odst. 1 ZOR, s tím, že v rozvodovém řízení bylo prokázáno, že to nebyla žalobkyně, která by se podílela na rozvratu manželství, naopak v řízení poukazovala na hrubé chování žalovaného vůči ní, ten to popřel. Dále žalovaný v písemném vyjádření k žalobě navrhl zamítnout žalobu s tím, že nárok neuznává, když žalobkyně mimo jiné za trvání manželství koupila z peněz ze společného jmění manželů byt do svého výlučného vlastnictví a tento byt bez vědomí žalovaného darovala svému synovi Ondřejovi. Účastníci také jako bývalí manželé ještě opravovali z prostředků společného jmění manželů byt syna Ondřeje a tento byt žalobkyně se svým synem směnili. Žalovaný za trvání manželství investoval nemalé finanční prostředky do obou bytů. Byt, který žalobkyně převedla svému synovi Ondřejovi, měl podle znaleckého posudku hodnotu 253.774,- Kč a pokud jej žalobkyně převedla synovi, který již měl bytovou potřebu zajištěnou, tak se dobrovolně vzdala jistého příjmu, který mohla získat z prodeje bytu. Účastníci mají dále v nevypořádaném společném jmění manželů garáž v hodnotě 168.000,- Kč. Svými úkony se žalobkyně zbavila značného příjmu a to, že pobírá důchod znamená, že stát považuje výši tohoto starobního důchodu za dostatečnou. V rozvodovém řízení bylo prokázáno, že na rozvra-

tu manželství se oba podíleli stejnou měrou. Přiznání výživného odporuje i dobrým mravům.

Dále bylo při jednání z výpovědi syna Ondřeje zjištěno, že tento žalobkyni finančně vypomáhá a to měsíční částkou 2.000,- Kč - 3.000,- Kč. Peníze slouží k zaplacení topení, elektřiny, jídla a léků, za bydlení žalobkyně nic neplatí. Z výpovědi syna Jana soud zjistil, že tento také finančně vypomáhá žalobkyni, poskytl jí i osobní automobil k užívání, provoz vozidla jí hradí.

Z listinných důkazů provedených v průběhu jednání zjistil soud, že manželství bylo pravomocně rozvedeno okresním soudem a rozsudek nabyt právní moci. Pokud je o příčinu rozvratu manželství, soud zde došel k závěru, že příčinu rozvratu manželství soud shledal v rozdílných povahách, zájmech a názorech účastníků.

Zástupce žalobkyně v závěrečném návrhu navrhl, aby žalobě bylo vyhověno, když jsou splněny podmínky ustanovení § 93 odst. 2 ZOR, podle kterého je primárně žalováno. Je přitom podle něj i splněna podmínka ustanovení § 92 odst. 1 ZOR. Zástupce žalovaného navrhl žalobu zamítnout s tím, že žalobkyně pobírá starobní důchod, jeho výše je stanovena státem a je dovozováno, že tato výše je dostačující. Nejsou pak splněny ani podmínky ustanovení § 93 odst. 1 ZOR.

Podle § 93 odst. 1 ZOR, soud může rozvedenému manželovi, který se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, přiznat proti jeho bývalému manželovi výživné ve stejném rozsahu, jako je vyživovací povinnost mezi manželi podle § 91 odst. 2.⁹⁷

Je tedy zřejmé, že v daném případě musí být splněny současně obě podmínky shora citovaného ustanovení § 93 odst. 1 ZOR. Soud na základě ve věci provedených důkazů dospěl k závěru, že není splněna již první podmínka, že by se žalobkyně na rozvratu manželství převážně nepodílela. Z rozvodového rozsudku Okresního soudu vyplývá, že na rozvratu manželství měli podíl oba účastníci stejnou měrou.

Žaloba žalobkyně byla zamítnuta. Soud nedospěl ani k závěru, že by byla splněna podmínka ustanovení § 92 odst. 1 ZOR, podle které „rozvedený manžel, který není schopen sám se živit, může žádat od rozvedeného manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.“⁹⁸ Tento případ

⁹⁷HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 445

⁹⁸ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 445

dopadá v praxi na situaci, kdy např. pro péči o děti ztratila rozvedená manželka svou kvalifikaci, kdy nemůže vůbec pracovat, pečuje o invalidní dítě apod.

Kazuistika č. 3

Žalobkyně se žalobou domáhala, aby soud uložil žalovanému povinnost přispívat žalobkyni na výživu měsíčně částkou 1 000,- Kč. Manželství bylo rozvedeno k žádosti žalovaného rozsudkem okresního soudu Prachatice. Žalobkyně bydlí v bytě u své matky s nezletilou dcerou Monikou, která studuje na střední škole a která jí pravidelně přispívá částečně na nájem, elektřinu, vodu,.... A to vše ve výši 4.500,- Kč. Od žalovaného dostává na nezletilou dceru Moniku výživné ve výši 4.000,- Kč měsíčně. Žalobkyně pobírá plný invalidní důchod, jehož výše činí 7.990,- Kč, dále je jí vyplácen sociální příplatek ve výši 923,- Kč a přídavek na dítě ve výši 700,- Kč měsíčně. Žalobkyně platí měsíčně internet, platí si úrazové pojištění, důchodové pojištění, dále splácí dvě půjčky v celkové výši 1.800,- Kč. Svě matce přispívá na léky měsíčně ve výši 1.100,- Kč a hradí si své léky, které si musí kupovat, protože má nízký tlak, anginu pectoris, migrény, cystu na mozku, nemocnou páteř a léčí se na psychiatrii. Půjčky si musela vzít z důvodu úpravy bytu, aby zde mohly žít všechny tři. Do zaměstnání žalobkyně nemůže nastoupit ze zdravotních důvodů.

Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby. Částky jako je pojištění, splátky půjček jsou jen a jen rozhodnutím žalobkyně, musí si za ně nést plnou zodpovědnost. Po rozvodu navrhl žalobkyni majetkové vyrovnání, toto však žalobkyně odmítla. Ze své zkušenosti z manželství ví, že jeho bývalá manželka neumí hospodařit s penězi a nevyjde s jakoukoliv částkou. Žalovaný má jednu vyživovací povinnost k dceři Monice, ženatý není, ve společné domácnosti žije s přítelkyní v domě svých rodičů. Jediným jeho příjmem je příjem od zaměstnavatele, který činí 18.716,- Kč. Na bydlení přispívá měsíčně částkou 4.000,- Kč, dále musí hradit náklady na automobil do zaměstnání, cca 2.500 – 3.000,- Kč + náklady na údržbu a opravy. Tyto náklady jsou nezbytné, jelikož bydlí na vesnici a do zaměstnání musí dojíždět, pracovní doba je již od 04:00 hodin a spojení hromadnou dopravou v tuto dobu žádné není.

Podle § 92 odst. 1 ZOR „rozvedený manžel, který není schopen sám se živit, může žádat od bývalého manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.“⁹⁹ Vyživovací povinnost manžela je teda

⁹⁹ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 440

podmíněna tím, že jeho bývalý manžel není schopen sám se živit. Na rozdíl od vyživovací povinnosti manželů, kde má být v první řadě zajištěna zásadně stejná životní úroveň obou manželů, má zde vyživovací povinnost nižší rozsah. Rozvedený manžel nemá nárok na uhrazení všech životních potřeb, ale pouze na dosažení toho, aby byla zajištěna jeho přiměřená výživa.

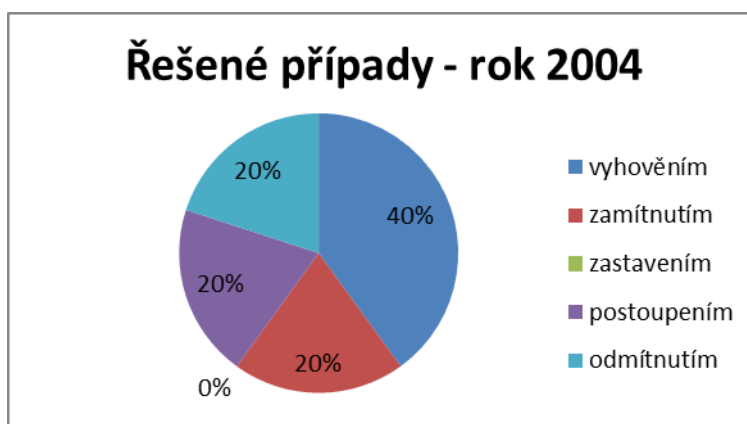
Soud má za prokázané, že manželství bylo již pravomocně rozvedeno. Soud v tomto případě neshledal příčinu rozvratu v chování žalovaného, ale v dlouhodobých neshodách obou účastníků. V řízení o stanovení výživného pak není možno zjišťovat příčinu rozvratu manželství, o této otázce bylo již soudem pravomocně rozhodnuto v rozvodovém řízení. Soud se tedy při rozhodnutí v této věci nemohl opřít o ustanovení § 93 odst. 1 ZOR, dle kterého „soud může rozvedenému manželovi, který se porušením manželských povinností na rozvratu manželství převážně nepodílel a kterému byla rozvodem způsobena závažná újma, přiznat proti jeho bývalému manželovi výživné ve stejném rozsahu, jako je vyživovací povinnost mezi manželi podle § 91 odst. 2. „¹⁰⁰ Dále dle soudu žalobkyně dosahuje příjmu takové výše, shora uvedené, kdy není možno vyslovit, že není schopna se sama živit. Při zjištěném příjmu žalobkyně cca 9.000,- Kč, nejsou splněny podmínky pro to, aby soud uložil žalovanému povinnost platit žalobkyni příspěvek na výživné jako pro rozvedenou manželku. Soud proto návrh jako nedůvodný v celém rozsahu zamítl.

¹⁰⁰ HRUŠÁKOVÁ, M. a kolektiv.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4, str. 444

3.4 Výsledky

V roce **2004** Okresní soud Prachatice řešil celkem **5** případů týkajících se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy ve **2** případech (tj. **40%**) rozhodl **vyhověním**, v **1** případě (tj. **20%**) rozhodl **zamítnutím**, **postoupením** byl řešen **1** případ (tj. **20%**) a také **1** případ (tj. **20%**) byl řešen **odmítnutím**, **zastavením** bylo řešeno 0 případů (viz. Graf č. 1).

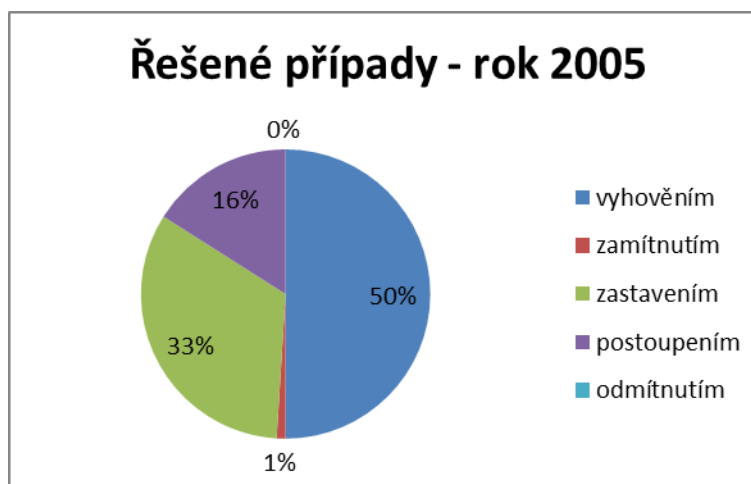
Graf č. 1 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2005** řešil Okresní soud Prachatice celkem **13** případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy v **6** případech (tj. **50%**) rozhodl **vyhověním**, v **1** případě (tj. **1%**) **zamítnutím**, ve **4** případech (tj. **33%**) **zastavením**, ve **2** případech (tj. **16%**) **postoupením** a **odmítnutím** bylo řešeno **0** případů (viz. Graf č. 2).

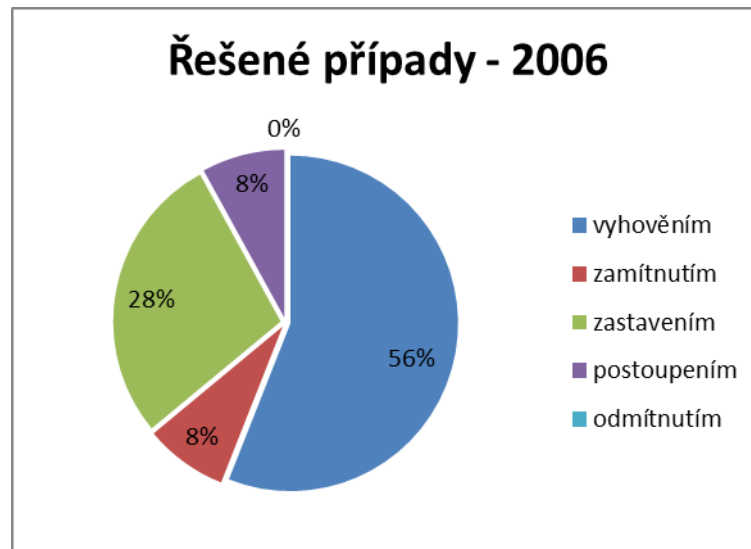
Graf č. 2 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2006** řešil Okresní soud Prachatice celkem **14** případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy v **8** případech (tj. **56%**) rozhodl **vyhověním**, v **1** případě (tj. **8%**) **zamítnutím**, ve **4** případech (tj. 28%) **zastavením**, v **1** případě (tj. **8%**) **postoupením** a **odmítnutím** bylo řešeno **0** případů (viz. Graf č. 3).

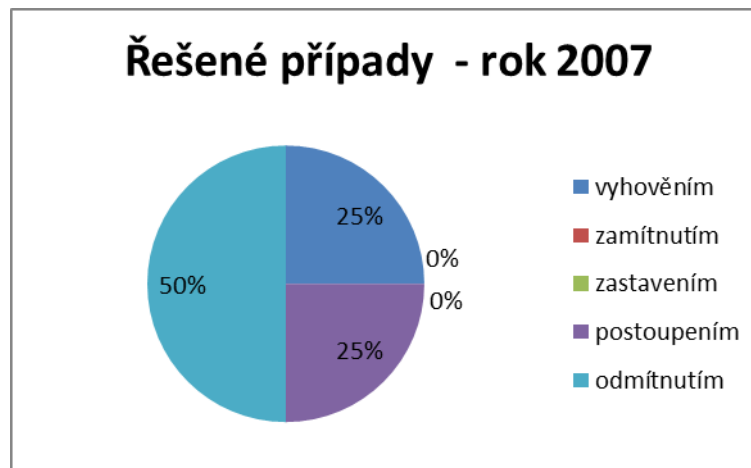
Graf č. 3 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2007** řešil Okresní soud Prachatice celkem **8** případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy ve **2** případech (tj. **25%**) rozhodl soud **vyhověním**, **zamítnutím** a **zastavením** bylo řešeno **0** případů, ve **2** případech (tj. **25%**) rozhodl soud **postoupením** a ve **4** případech (tj. 50%) rozhodl soud **odmítnutím** (viz. Graf č. 4).

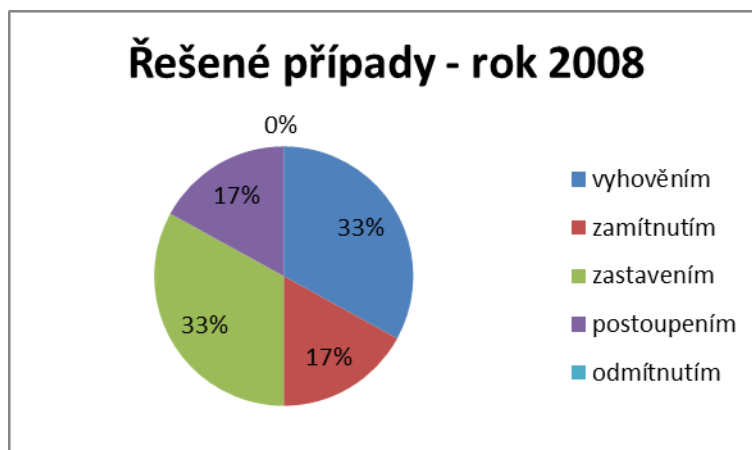
Graf č. 4 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2008** řešil Okresní soud Prachatice celkem **6** případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy ve **2** případech (tj. **33%**) rozhodl **vyhověním**, v **1** případě (tj. **17%**) **zamítnutím**, ve **2** případech (tj. **33%**) **zastavením**, v **1** případě (tj. **17%**) **postoupením** a **odmítnutím** bylo řešeno **0** případů (viz. Graf č. 5).

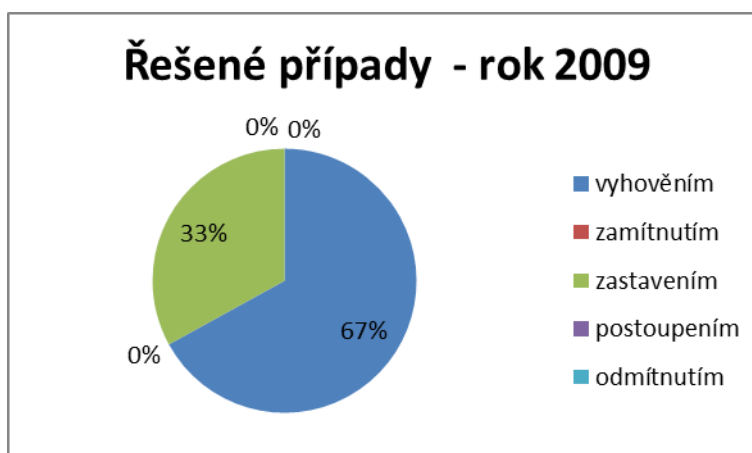
Graf č. 5 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2009** řešil Okresní soud Prachatice celkem **3** případy týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy ve **2** případech (tj. **67%**) rozhodl **vyhověním**, **zamítnutím** bylo řešeno **0** případů, **1** případ (tj. **33%**) byl řešen **zastavením**, **postoupením** a **odmítnutím** bylo řešeno **0** případů (viz. Graf č. 6)

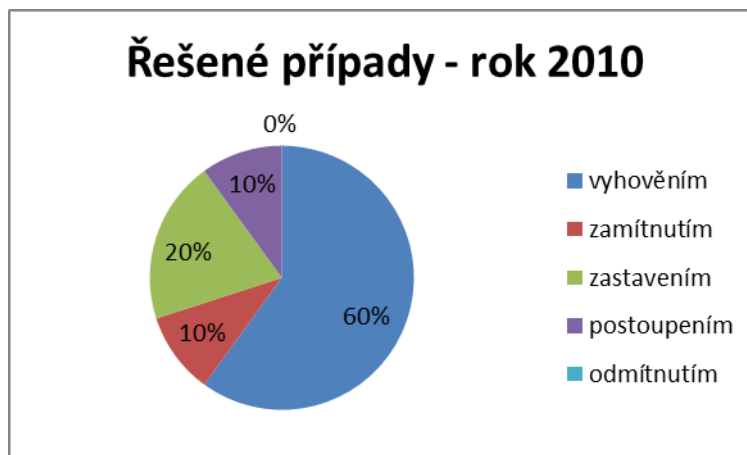
Graf č. 6 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2010** řešil Okresní soud Prachatice celkem **10** případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy v **6** případech (tj. **60%**) rozhodl **vyhověním**, v **1** případě (tj. **10%**) **zamítnutím**, ve 2 případech (tj. **20%**) **zastavením**, v **1** případě (tj. **10%**) **postoupením** a **odmítnutím** bylo řešeno **0** případů (viz. Graf č. 7).

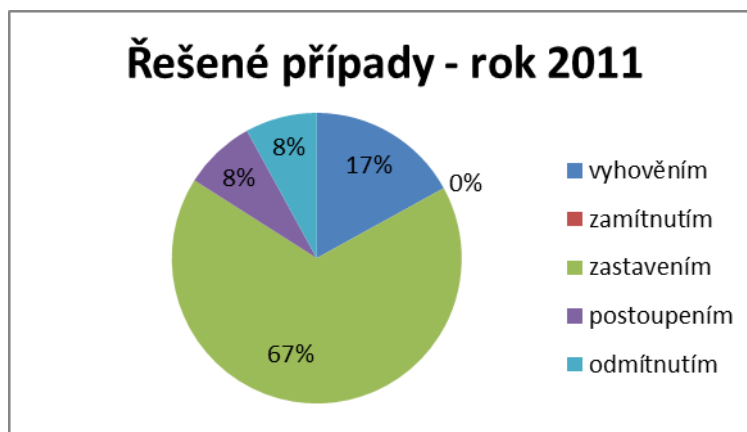
Graf č. 7 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2011** řešil Okresní soud Prachatice celkem **12** případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy ve **2** případech (tj. **17%**) rozhodl **vyhověním**, **zamítnutím** bylo řešeno **0** případů, v **8** případech (tj. **67%**) rozhodl **zastavením**, v **1** případě (tj. **8%**) **postoupením** a v **1** případě (tj. **8%**) **Odmítnutím** (viz. Graf č. 8).

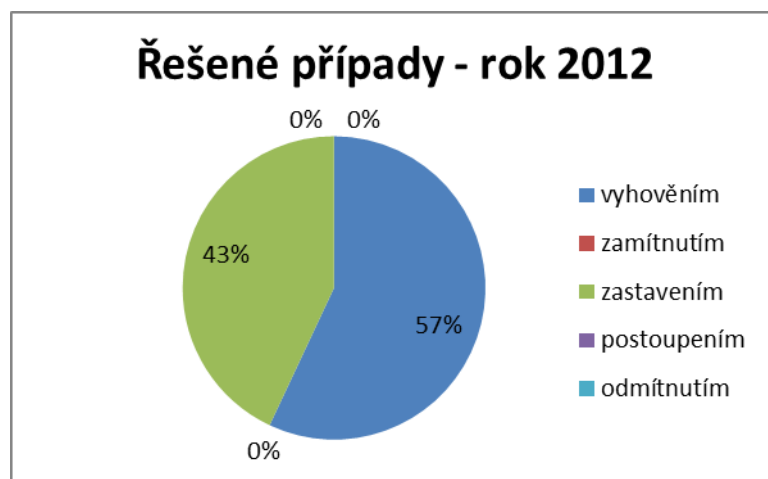
Graf č. 8 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2012** řešil Okresní soud Prachatice celkem **7** případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy ve **4** případech (tj. **17%**) rozhodl **vyhověním, zamítnutím** nebylo řešeno v žádném případě, v **3** případech (tj. **43%**) rozhodl **zastavením, postoupením a odmítnutím** bylo řešeno také **0** případů (viz Graf č. 9).

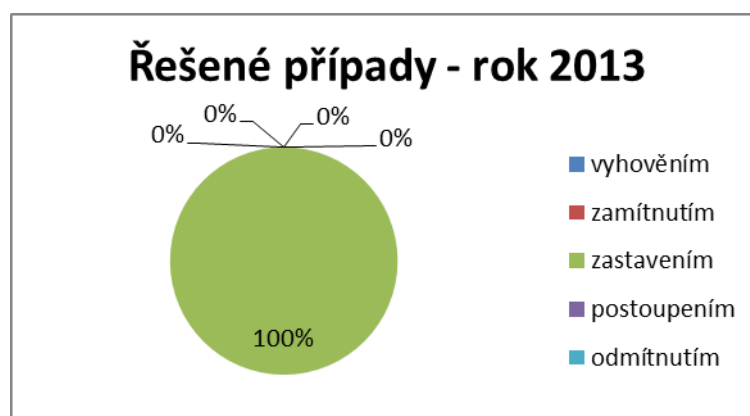
Graf č. 9 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

V roce **2013** řešil Okresní soud Prachatice celkem **1** případ týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, kdy rozhodl **zastavením** tohoto případu. Jiné případy řešeny nebyly (viz Graf č. 10).

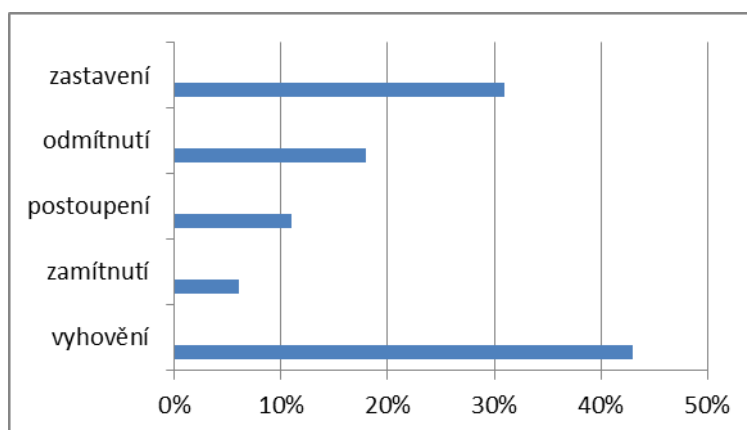
Graf č. 10 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

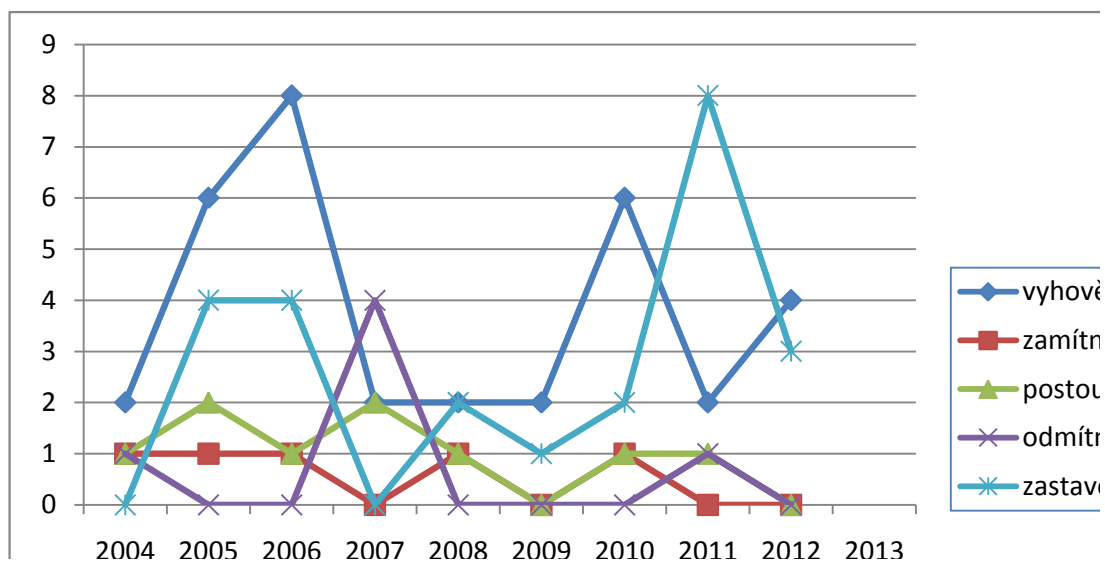
V období **2004 - 2013** řešil Okresní soud Prachatice celkem **79 doložitelných případů** týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR, z toho ve **43%** případů rozhodl **vyhověním**, jako druhý nejpoužívanější institut bylo soudem aplikováno na **31%** řešených případů **zastavení**, nejméně používaným institutem v tomto období bylo **zamítnutí**, které bylo použito v **6%** z případů za sledované období (viz Graf č. 11).

Graf č. 11 – Celkový přehled četnosti právních institutů použitých v pravomocných rozsudcích Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR v období 2004 – 2013

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

Graf č. 12 – Použité instituty (vyhovění, zamítnutí, postoupení, odmítnutí, zastavení) v pravomocných rozsudcích Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR za období 2004 - 2013

Zdroj: vlastní výzkumné šetření

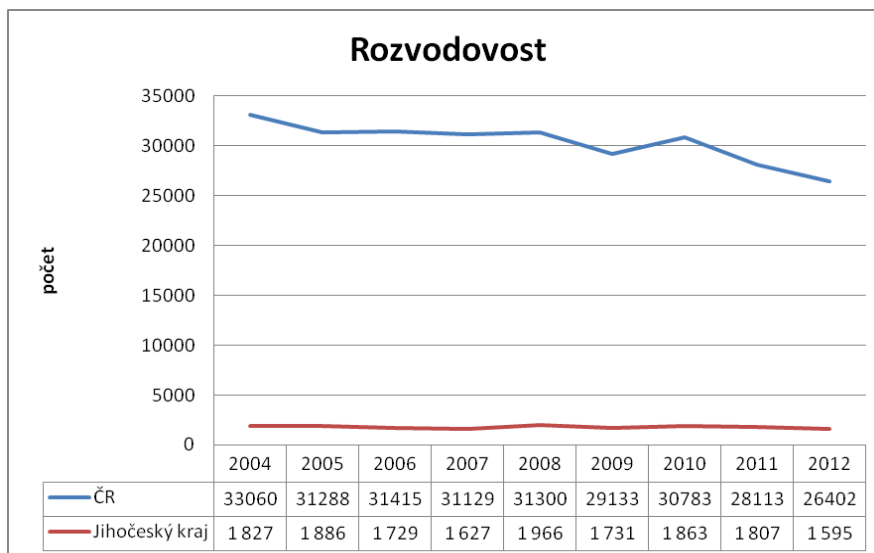
Shrnující graf ukazuje aplikaci jednotlivých právních institutů v pravomocných rozsudcích Okresního soudu v Prachaticích v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR za období 2004 – 2013 (viz graf č. 12).

3.5 Rozvodovost a počet sňatků v České republice a Jihočeském kraji v období 2004 – 2012

Porovnáním sekundárních zdrojů dat v oblasti rozvodovosti v období let 2004 – 2012, za současné komparace zjištěných dat v rámci České republiky a Jihočeského kraje docházíme k závěru, že rozvodovost klesá.

V české republice bylo v roce 2004 rozvedeno 33 060 manželství, v následujících letech počet rozvedených manželství klesal, v roce 2012 bylo rozvedeno 26 402 manželství. Počet rozvedených manželství se od roku 2004 do roku 2012 snížil o 20,1%. V Jihočeském kraji bylo v roce 2004 rozvedeno 1 837 manželství a i v následujících letech počet rozvodů klesal, v roce 2012 bylo rozvedeno 1 595 manželství. Ke snížení rozvodovosti od roku 2004 do roku 2012 došlo o 12,00 %.

Graf č. 13 – vývoj rozvodovosti v ČR a Jihočeském kraji v období let 2004 - 2012

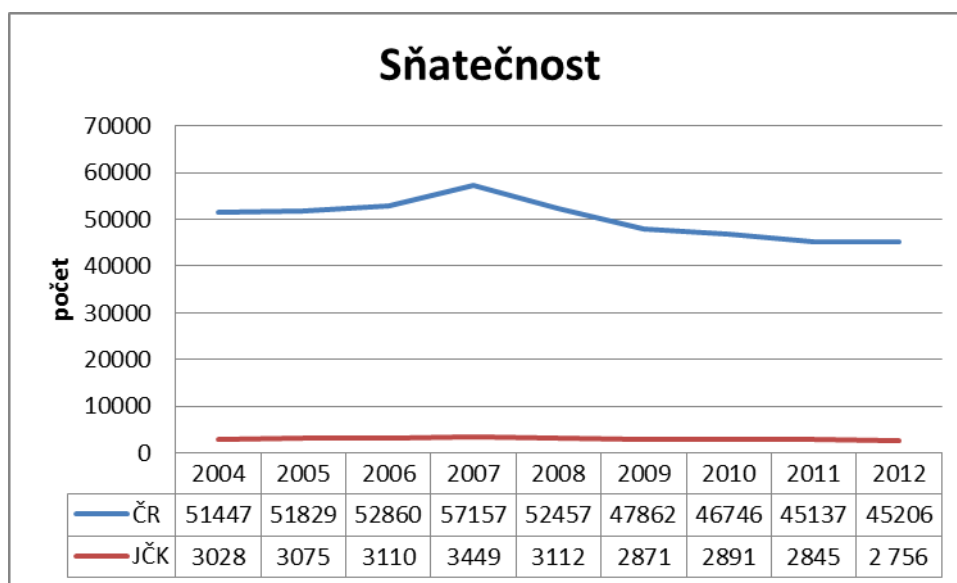

Zdroj: www.czso.cz, upraveno autorkou¹⁰¹

¹⁰¹ Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2011* [online]. [cit. 14. února 2014]. Dostupné na [www: <www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/81001FAF1>](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/81001FAF1)

S ohledem na sledování kvantitativních ukazatelů rozvodovosti je nutné sledovat i aktuální „sňatečnost“ v jednotlivých obdobích, v rámci časové řady let 2004 - 2012. V roce 2012 obyvatelé České republiky uzavřeli přes 45 000 manželství. Oproti historickému minimu z roku 2011 se počet sňatků zvýšil o pouhých 69 manželství, jedná se o relativně konstantní hodnotu „Zájem o vstup do manželství se meziročně téměř nezměnil, rozvodů ovšem výrazně ubylo“. V roce 2012 se rozvedlo 26,4 tisíc párů, to je o 1,7 tisíce méně než v roce 2011. Podíl manželství končících rozvodem klesl na 44,5 %. Manželství, do svého zániku rozvodem, trvalo průměrně 12,8 roku.

Graf č. 14 – vývoj sňatečnosti v ČR a Jihočeském kraji v období let 2004 - 2012

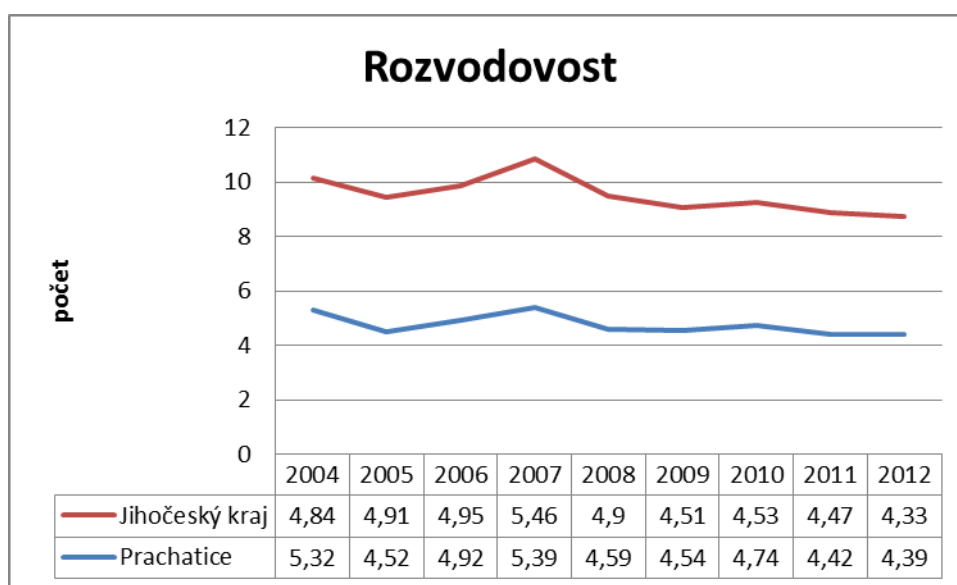
Zdroj: www.czso.cz, upraveno autorkou¹⁰²

¹⁰² Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2011* [online]. [cit. 14. února 2014]. Dostupné na www: < <http://ezprava.cz/Zpravy/Jihocesky-kraj/Jihocesky-kraj-hlasi-klesajici-pocet-snatku>>

3.6 Rozvodovost a počet sňatků v okrese Prachatice v období 2004 – 2012

Porovnáním počtu rozvodů v okrese Prachatice a v Jihočeském kraji docházíme k závěru, že v jednotlivých letech níže uvedené kvantitativní ukazatele vzájemně korelují, viz graf č. 15. Rozvodovost v období let 2004 až 2012 má klesající tendenci. Nejvyšší rozvodovost je zaznamenána v roce 2007, kdy tato hodnota činí 5,46 a v okrese Prachatice 5,39 (ukazatel udává počet hlášení o uzavření manželství, doručených na ČSÚ od zpravodajských jednotek (matriky), vztahující se k danému období na 1000 obyvatel. Ukazatel je sledován podle místa bydliště ženicha).

Graf č. 15 – vývoj rozvodovosti v okrese Prachatice v období let 2004 - 2012

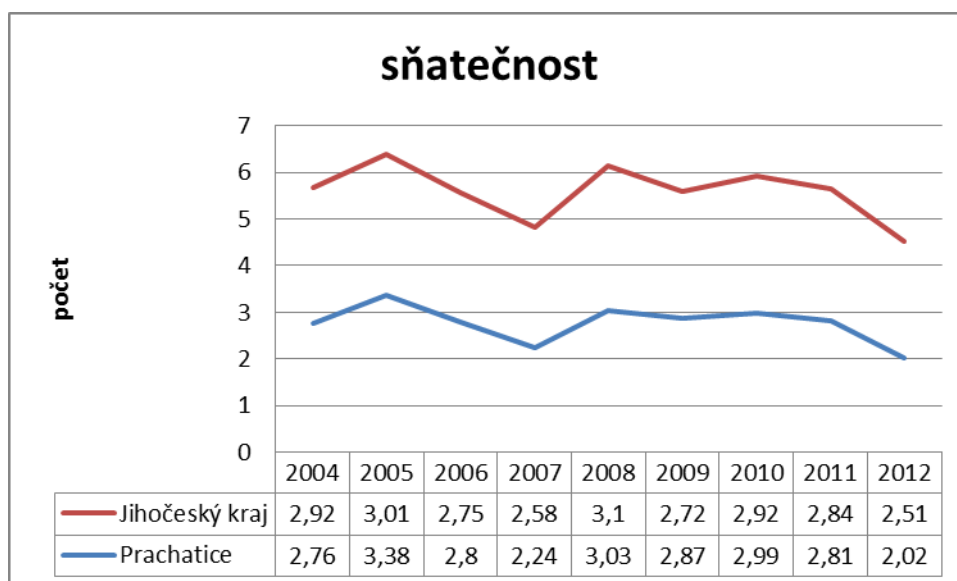

Zdroj: www.risy.cz, upraveno autorkou¹⁰³

Počet sňatků v Jihočeském kraji i v okrese Prachatice klesá, kdy v roce 2004 je hodnota sňatečnosti 2,92 (ukazatel udává počet hlášení o rozvodu, doručených na ČSÚ od zpravodajských jednotek (okresní nebo obvodní soudy), vztahující se k danému období na 1000 obyvatel) a v okrese Prachatice 2,76. V roce 2012 je v krajském měřítku tato hodnota nižší, jak vyplývá z grafu č. 16, činí tato hodnota 2,51 a v okrese Prachatice 2,02. Z demografického hlediska je významné období roku 2007. Jak vyplývá z grafu č. 15, zaznamenáváme nejvyšší rozvodovost, ačkoliv v uvedeném období je sňatečnost pod průměrnou hodnotou (viz Graf č. 16)

¹⁰³ Regionální informační servis. *Obyvatelstvo v okresech* [online]. [cit. 14. února 2014]. Dostupné na [www: < http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/socialni-prostredi/obyvatelstvo-a-zakladni-demograficke-udaje/#o5 >](http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/socialni-prostredi/obyvatelstvo-a-zakladni-demograficke-udaje/#o5)

Graf č. 16 – vývoj počtu sňatků v okrese Prachatice v období let 2004 - 2012

Zdroj: www.risy.cz, upraveno autorkou¹⁰⁴

¹⁰⁴ Regionální informační servis. *Obyvatelstvo v okresech* [online]. [cit. 14. února 2014]. Dostupné na [www: < http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/socialni-prostredi/obyvatelstvo-a-zakladni-demograficke-udaje/#o5>](http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/socialni-prostredi/obyvatelstvo-a-zakladni-demograficke-udaje/#o5)

4 KOMPARACE INFORMACÍ ZE ZÁKONA O RODINĚ S OBSAHEM NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU PLATNÉHO OD 01.01.2014

Je obecně známo, že v současnosti je rozváděno velké množství manželství. Z veřejně dostupných zdrojů zjistíme, že v roce 2012 bylo rozvedeno 26 402 manželství. Z celkového počtu manželství rozvedených v roce 2012 bylo 57,5 % s nezletilými dětmi. V roce 2012 připadlo na jednu rozvádějící se dvojici s nezletilými dětmi průměrně 1,5 dítěte. Tento průměr je dlouhodobě stabilní.¹⁰⁵ Z výše uvedené statistiky je zřejmé, že problematika výživného bude zajímat celou společnost i v budoucnosti. Není se proto čemu divit, že od 1. ledna 2014 se rodinné právo vrací do občanského zákoníku¹⁰⁶. Ruší se dosavadní zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, který většinu právní regulace doposud vyčleňoval do samostatné právní úpravy.

Látka věnovaná rodinnému právu je v novém občanském zákoníku umístěna do druhé části. Vyživovací povinnost a společná ustanovení o výživném jsou upravena ve čtvrtém pododdílu nazvaném vyživovací povinnost (§910, §911, §912, §913, §914), společná ustanovení o výživném (§921, §922, §923). Úprava této povinnosti, konkrétně mezi rodiči a dětmi, předky a potomky je zakotvena v §915, §916, §917, §918, §91 a výživné a zajištění úhrady některých nákladů neprovdané matce jsou zakotvena v §920. Výživné mezi manžely je upraveno v dílu čtyři – povinnosti a práva manželů, oddílu jedna – obecná ustanovení, druhé části občanského zákoníku (§ 697), výživné rozvedeného manžela je upraveno v dílu pět pod názvem zánik manželství, oddílu tři – následky zániku manželství druhé části občanského zákoníku (§760, §761, §762, §763).

Povinnosti a práva rodičů a dítěte působí zásadně vůči sobě navzájem, jsou vzájemná. Platí o nich, že se rodiče svých povinností a práv k dítěti svým vlastním právním jednáním nemohou vzdát. „*Něco jiného je, že rozhodnutím soudu na základě zákona mohou rodiče být svých povinností a práv k dítěti zbaveni, v nich omezeni, popř. může být omezen nebo i pozastaven jejich výkon.*“¹⁰⁷ V ustanovení § 910 odst. 1 NOZ je vyslovena zásada, podle níž mají předci a potomci vzájemnou vyživovací povinnost. Po tomto úvodním ustanovení následují pravidla o pořadí vyživovací povinnosti: rodiče mají vůči dítěti povinnost před prarodiči a praprarodiči, bližší příbuzní před vzdáleněj-

¹⁰⁵ ČSÚ. Rozvodovost. Přístupno [on-line 17-12-2013] z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

¹⁰⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník (NOZ)

¹⁰⁷ NESNÍDAL, J.: *Občanský zákoník I. s komentářem*. Český Těšín: Poradce, 2012, s. 176

šími, a potomci před předky, nejde-li o poměr rodičů a dítěte. Na rozdíl od předchozího jejich stanovení, resp. přiznání vždy záleží na soudním rozhodnutí (nemohou tedy ve svém trvání záviset na nabytí zletilosti, ani svéprávnosti). Výživné lze požadovat až 3 roky zpětně pokud se jedná o dítě.

Dle ustanovení § 913 NOZ jsou pro určení rozsahu výživného rozhodující tato hlediska: schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného. Zásadní podmínkou přiznání výživného je tedy potřeba oprávněného, jeho neschopnost sám se o sebe – pokud jde o výživu – postarat.¹⁰⁸

Nyní si všimněme výživného mezi manžely. Zákonná úprava této vyživovací povinnosti je poměrně stručná. U výživného mezi manžely se projevuje zásada rovnosti mezi mužem a ženou v manželství, oba mají stejná práva i povinnosti. Smyslem ustanovení o vyživovací povinnosti mezi nimi je zajistit stejnou hmotnou a kulturní úroveň oběma manželům, předpokladem pro uplatnění vyživovací povinnosti mezi manželi je, že jeden z manželů není schopen zajišťovat své potřeby, ale i, že oba jsou schopni zajišťovat své potřeby v rozdílné míře. V zákonné úpravě nového občanského zákoníku oproti úpravě v již neplatném zákoně o rodině došlo k vypuštění ustanovení §91 ZOR, že soud může určit rozsah této vyživovací povinnosti, neplní-li ji jeden z manželů dobrovolně, z toho bychom mohli vyvodit, že výši výživného pro manžela může soud stanovit. Zda manželé spolu bydlí či ne zákon nerozlišuje, nicméně potíže při stanovení konkrétní výše výživného může činit oddělené soužití. Budou-li manželé bydlet ve společné domácnosti, posoudit jejich stejnou hmotnou a kulturní úroveň obtížné nebude. V případě odděleného bydliště z důvodů pracovních nebo v případě, kdy manželé spolu nebydlí ani nežijí, to bude obtížnější. Na požadavek stejné životní úrovně v těchto případech je nutné pohlížet jinak. Manžel, který nebydlí ve společné domácnosti, může mít mnohem větší náklady na zajištění svého životního standardu. Z toho vyplývá nutnost zjišťovat nejen majetkové poměry každého z manželů, ale i odůvodněné potřeby a výdaje, které plynou z odděleného soužití. Vyživovací povinnost mezi manžely trvá po celou dobu existence manželství. Jedinou výjimkou je situace, kdy výživné nelze přiznat, jestliže by to bylo v rozporu s dobrými mravy.¹⁰⁹Závěrem bychom mohli říci, že pro vzájemnou vyživovací povinnost mezi manžely platí dosavadní pravidla.

¹⁰⁸ NESNÍDAL, J.: *Občanský zákoník I. s komentářem*. Český Těšín: Poradce, 2012, str. 177

¹⁰⁹ WESTPHALOVÁ, L., SPÁČIL, O.: *Nová právní úprava osobních vztahů mezi manžely*. *Právní rozhledy*. 2013, č. 6., str. 216

Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely je v současné právní úpravě upravena odlišně. Předchozí právní úprava vylučovala přiznání tohoto výživného za předpokladu, že by to bylo v rozporu s dobrými mravy. Dle nového občanského zákoníku se rozvedem manželství mezi bývalými manžely ruší rodinné i právní vazby. Můžeme konstatovat, že z bývalých manželů se stávají cizí lidé. Nicméně vždy je nutno mít na mysli nejen hledisko dobrých mravů. Výživné soud přizná, jen pokud to lze na povinném spravedlivě požadovat, a to zejména s ohledem na věk, zdravotní stav rozvedeného manžela v době rozvodu či skončení péče o společné dítě rozvedených manželů. Nově se v NOZ pamatuje na zásadu poctivosti: „*Každý kdo jedná, musí brát ohled na oprávněné zájmy ostatních zúčastněných. Jde tedy o určitý standard chování.*“¹¹⁰ Ustanovení § 6 společně s ustanovením § 8 NOZ svým způsobem nahrazuje dosavadní ustanovení § 3 občanského zákoníku, který odmítal přiznat ochranu takovému výkonu práva, jenž byl v rozporu s dobrými mravy. Zásada poctivosti je proto přísnější. Dobré mravy jsou totiž pouze minimálním standardem.¹¹¹ Proto se stanoví, že právo na výživné vzniká rozvedenému manželovi, není-li schopen sám se živit a lze-li po druhém z manželů spravedlivě požadovat, aby výživné poskytoval. V tomto směru se zásadně předpokládá, že se manželé, resp. bývalí manželé o vyživovací povinnosti dohodnou, a to nejen pokud jde o její obsah, ale také pokud se jedná o způsob jejího plnění. Nedojde-li k dohodě manželů, dává to potřebnému členovi bývalého manželského páru právo žádat o pomoc soud.¹¹² Soud bude muset brát v úvahu:

- délku trvání manželství,
- podíl na péči o rodinnou domácnost za trvání manželství,
- skutečnost, že si rozvedený manžel neopatřil přiměřené zaměstnání (ač mu v tom nic nebránilo),
- zda se manžel mohl zaopatřit řádným hospodařením s vlastním majetkem,
- zda se rozvedený manžel nedopustil vůči bývalému manželovi nebo osobě mu blízké činu povahy trestného činu.

Výčet těchto hledisek není uzavřený, takže soud bude muset zohlednit i jiné obdobně závažné skutečnosti.¹¹³ Co se týká vlastního plnění výživného, tak je zřejmé, že k němu dochází vždy měsíčně dopředu. Nicméně je respektována dohoda obou stran a

¹¹⁰ BEZOUŠKA, P., PIECHOWICZOVÁ, L.: *Nový občanský zákoník – nejdůležitější změny*. Praha: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2, str. 17 – 18

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² NESNÍDAL, J.: *Občanský zákoník I. s komentářem*. Český Těšín: Poradce, 2012, s. 159.

¹¹³ Výživné a alimenty. Přístupno [on-line 29-12-2013] z www: <http://www.vyzivne.cz/vyzivne-v-novem-obcanskem-zakoniku>

výživné může být hrazeno i v jiném termínu či jednorázovou částkou. Na rozdíl od původního zákona je tedy možné, aby soud na základě dohody stanovil jiný termín plnění a měla přednost dohoda. Obsahem dohody by měl být rozsah a způsob plnění výživného, které lze sjednat ve formě opakujících se dávek nebo jako jednorázové plnění.

Vyživovací povinnost mezi nesezdanými páry, mezi druhem a družkou není v novém občanském zákoníku zakotvena, stejně jako tomu nebylo v zákoně o rodině, není tedy výslovně regulována žádným právním předpisem. Zákon o rodině upravoval vyživovací povinnost pouze mezi taxativně vymezenými subjekty, mezi které druha a družku nepočítá. Nový občanský zákoník, ve kterém je rodinné právo obsaženo upravuje také vyživovací povinnost mezi taxativně vymezenými subjekty. S poskytováním výživného mezi druhem a družkou počítá zákon o sociální podpoře v rámci institutu tzv. společně posuzovaných osob. Druh a družka mohou uzavřít inominátní kontrakt, smlouvu podle občanského zákoníku o poskytování výživného. Tato smlouva musí precizně upravovat povinnosti a práva obou stran.

5 DISKUSE

Současný společenský vývoj zejména v tzv. vyspělých zemích oslabil funkci rodiny na její historické minimum. Výzkumy ukazují (viz výše), že lidé preferují volné svazky a institut rodiny není ctěn a bohužel ani výrazně politicky podporován, pokud nemáme na mysli pouze proklamativní prohlášení politiků o podpoře rodiny ze strany státu. Statistiky rozvodovosti hovoří jasně, lidé se rozvádějí, rozvádějí a rozvádět budou. Model patriarchální klasické rodiny je víceméně mrtev.

Nechceme zde rozebírat společenské a ekonomické dopady tak vysoké rozvodovosti, i když i tyto nejsou vůbec zanedbatelné (ztráta ekonomického statusu rodiny po rozvodu, absence mužského vzoru, vysoká náročnost na samoživitele, ekonomická nezávislost mnohých žen) a ve výčtu by se dalo pokračovat. Existuje i řada důvodů proč lidé volí raději život ve vztahu bez sňatku, ať je to snaha vyhnout se odpovědnosti, či získat od státu na sociálních dávkách více než by získala, či nezískala oficiální rodina.

Je zcela na místě, že norma tj. nový Občanský zákoník upravuje a řeší problematiku výživného, jeho plnění a vymáhání. A to z toho důvodu, že právní norma z roku 1963, vzniklá v socialistickém právním prostředí, nemůže a nemohla reflektovat současné společenské a ekonomické potřeby společnosti, mající zcela jiné a to skutečně demokratické principy, které se odrážejí ve všech společenských aspektech.

Jak ukazuje právní praxe v této oblasti (viz kapitola výsledky) prvoinstanční soud tj. tedy i Okresní soud v Prachaticích tyto případy, týkající se výživného, řešil za zkoumané období tj. od ledna 2004 do konce listopadu 2013, kdy tento okresní soud za sledované období vyřešil celkem 79 případů, což činí v průměru 9 případů za rok, což není mnoho, když uvažíme, jak vysoká je rozvodovost v České republice. Zde je ovšem nutno poznamenat, že okres Prachatice má velmi malou hustotu obyvatelstva a téměř žádný průmysl a z toho vyplývá i demografické složení obyvatel tohoto okresu. Zcela jinak by patrně dopadl výzkum v průmyslových centrech České republiky a na okresech s velkou hustotou obyvatelstva, z toho tedy vyplývá, že výsledky tohoto výzkumného šetření můžeme považovat za informativní a rozhodně tato čísla nemohou mít zobecnující charakter. Teprve až další právní praxe ukáže, zda záměr zákonodárce v novém Občanském zákoníku v této oblasti, byl ku prospěchu věci a povede k objektivnějšímu posouzení práv obou stran a zrychlení celého řízení.

6 ZÁVĚR

Problematika zákonem určených vyživovacích povinností je velmi rozsáhlé a aktuální téma. Česká společnost prošla v uplynulých několika desetiletích velkou transformací, která s sebou nese nové problémy. Tyto problémy jsou charakteristické četnější rozvodovostí a tím i zvyšujícím se počtem případů spojených s vyživovací povinností. Česká republika zaujímá v rozvodech přední místo ve světě. Jako nejčastější důvod k rozvodu se ve spisech uvádí rozdíl povah, názorů a zájmů, dalším důvodem bývá také alkoholismus a nevěra. Dalším důvodem, problémem je, že stále méně lidí věří ve stálost a v dlouhé trvání manželství, po několikaletém manželství dochází u většiny párů také k citovému ochlazení. Rozvod je v dnešní době považován spíše za normální a lidé se na něj přestali dívat skrze prsty. Moderní formou soužití muže a ženy se dnes stávají nesezdaná soužití, kdy výhodou je jeho „relativní“ snadnost ukončení oproti legitimnímu manželství, člověk se cítí být více svobodný. Je otázkou, zda je výhodnější život v manželství či v nesezdaném soužití. Uzavřením manželství vzniká osobám ze zákona rozsáhlý okruh práv a povinností, které existují po celou dobu trvání manželství a tyto osoby chrání. Osobám žijícím v nesezdaném soužití ze zákona žádná práva a povinnosti nevznikají. Zákon o rodině platný do 31. 12. 2013 upravoval vyživovací povinnost mezi manžely, mezi rozvedenými manžely a mezi dalšími taxativně vyjmenovanými subjekty. Nový občanský zákoník platný od 01. 01. 2014, jehož součástí je rodinné právo v části druhé také upravuje vyživovací povinnost mezi taxativně vyjmenovanými subjekty. V kapitole bakalářské práce komparace informací ze zákona o rodině s informacemi nového občanského zákoníku, týkající se institutu vyživovací povinnosti byly uvedeny změny, ke kterým došlo u vyživovací povinnosti mezi manžely a mezi rozvedenými manžely. Nová právní úprava ustanovení vyživovací povinnosti i nadále obsahuje. Dle mého názoru by právní úprava týkající se vyživovací povinnosti mezi manžely a mezi rozvedenými manžely měla být doplněna. Měla by obsahovat i povinnost dotčených osob uzavřít mezi sebou mimosoudní dohody o vzájemné vyživovací povinnosti. Tyto dohody by mohly mít formální povahu klasické smlouvy, ve které by si dotčené osoby určily přesnou výši a pravidla platby výživného. V případě vyživovací povinnosti rozvedeného manžela by tato dohoda musela být součástí rozvodového řízení, stejně tak jako se manželé musí dohodnout na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení a pokud jsou rodiči nezletilého dítěte i na úpravě poměrů tohoto dítěte pro dobu po rozvodu. Tyto dohody by při rozvodovém řízení neměly být ignorovány a

při rozhodování o tom, zda strany mají či nemají trvat na podmínkách dohody, by soud zvážil všechny okolnosti vzniku dohody. Pokud by existovaly důvody, s ohledem na změnu okolností, dohoda týkající se výživného by mohla být soudem změněna.

V oblasti vymahatelnosti práva, tj. plnění vyživovací povinnosti zákonné úpravy nepřinesly pozitivních změn. V právní úpravě trestního zákoníku je jasné vymezení délky doby, po kterou musí docházet k neplnění vyživovací povinnosti, aby toto jednání bylo považováno za trestné, tato doba se zkrátila na čtyři měsíce. Problémem je spíš to, že pokud příjemce výživného podá na neplatiče trestní oznámení, je možná dlužník zavřen, ale příjemci to stejně nepomůže, peníze nedostane. Dluh na výživném zůstává, i když má nařízen výkon trestu. Pouze se přerušuje povinnost výživné hradit, pokud nemá ve věznici práci či možnost zaměstnání. Stát tak krásně chrání neplatiče a ještě živí vězně, což určitě není levná záležitost. A jak tedy z povinného dlužné výživné vymoci? Pomoci by mohl nový druh trestu za spáchání tohoto skutku - odebrání řidičského oprávnění a pokud by i toto nemělo pozitivní přínos, proč by stát nemohl toto dlužné výživné uhradit za povinného příjemci a následně jej od něj vymáhat?

I přesto, že je soužití dvou partnerů, kteří nejsou manželi v naší společnosti stále běžnější a nesezdaná soužití, soužití druha a družky jsou stále mladými lidmi preferována, v platné právní úpravě nového občanského zákoníku vyživovací povinnost pro nesezdané páry nenalezneme. Vyživovací povinnost mezi partnery v nesezdaném soužití není výslovně regulována žádným předpisem, druh a družka, kteří žijí ve spotřebním společenství, uspokojují své potřeby a výživné si poskytují dobrovolně. Ve vztahu druha a družky se může uplatnit jediný nárok, kterým je nárok neprovdané matky na příspěvek na přiměřenou výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce. Dle mého názoru je soužití muže a ženy bez uzavření manželství dobrovolné společenství, právní řád mu nevymezuje žádné mantinely, tím se od manželství odlišuje a z tohoto důvodu nemůže být stejně chráněno. Osobně si myslím, že život v nesezdaném soužití je potřebný pro lepší vzájemné poznání, ale institut manželství i s jeho právy a povinnostmi by nahradit nemělo. Zavedení institutu vyživovací povinnosti u nesezdaných párů, tak jak tomu je u manželů a rozvedených manželů, je nereálné. To, že žádná právní úprava nereguluje obligatorní vyživovací povinnost mezi druhem a družkou neznamena, že by tato povinnost nemohla vzniknout smluvně. Osoby v nesezdaném soužití mohou uzavřít dle OZ inominátní kontrakt, jehož obsahem bude závazek poskytovat výživné, v podobě pravidelné peněžní dávky (smlouva o důchodu), upravenou v § 2701 občanského záko-

níku. Není-li ujednáno jinak, smlouva o důchod trvá doživotně. Smluvní ujednání může být i časově omezeno, např. na dobu, co faktický vztah osob v nesezdaném soužití trvá.

Problematika rozchodu partnerů, ať již žijí v manželství, či v partnerském vztahu se nevyhýbá ani okresu Prachatice. V současné době je zaznamenávána klesající tendence rozvodovosti v okrese Prachatice. Současně s tímto však klesá i počet sezdaných párů a nahrazují je nové formy partnerského soužití. Prvoinstanční soud musí řešit případy, kdy se bývalí partneři nejsou schopni dohodnout, i když to není v takové míře jako v jiných místech České republiky. Za sledované období tj. od roku 2004 - 2013 řešil Okresní soud Prachatice celkem 79 doložitelných případů týkající se ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR a ve 43% případů rozhodl vyhověním, jako druhý nejpoužívanější institut bylo soudem aplikováno na 31% řešených případů zastavení, nejméně používaným institutem v tomto období bylo zamítnutí.

Provedené srovnání relevantních informací ze Zákona o rodině s obsahem nového Občanského zákoníku, ve kterém jsou ustanovení Zákona o rodině zahrnuta a který je účinný od 1. ledna 2014 a rozbor typických kazuistik byl proveden tak, aby si mohl člověk, který není právně vzdělán, udělat představu o možnostech řešení svého problému a mohlo u něho dojít ke zvýšení jeho právního vědomí v této oblasti práva.

Výsledky výzkumného šetření tj. zpracování dat získaných u Okresního soudu v Prachaticích slouží pouze k orientaci a představě o činnosti prvoinstančního soudu v této oblasti a nemají zobecňující charakter.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ

Knihy a časopisy

BEZOUŠKA, P., PIECHOWICZOVÁ, L.: *Nový občanský zákoník – nejdůležitější změny*. Praha: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-819-2

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. 3. přepracované vydání. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5

HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Rodinné právo*. 2. opravené vydání. Brno: Doplněk, 1995. ISBN 80-85765-46-2

HRUŠÁKOVÁ, M. a kol.: *Zákon o rodině*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4

HRUŠÁKOVÁ, M., KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *České rodinné právo*. Brno: Doplněk, 2006, ISBN 80-210-3974-4

MALÝ, K. a kol.: *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 3., přeprac. vyd. Praha: Linde, 2003. ISBN 978-807-2014-330

KOVÁŘOVÁ, D.: *Rodina a výživné: Vyživovací povinnost rodičů, dětí a dalších příbuzných*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-84-4

KRÁLÍČKOVÁ, Z.: *vyživovací povinnost mezi manžely podle novely zákona o rodině účinné k 1. 8. 1998*. Právní rozhledy, 1998

MAŠEK, D.: *Výživné po rozvodu*. Rodinné právo, 1999, č. 1

NESNÍDAL, J.: *Občanský zákoník I. s komentářem*. Český Těšín: Poradce, 2012

NOVÁ, H., TĚŽKÁ, O.: *Vyživovací povinnost*. Linde: Praha, 1995, ISBN 80-85647-842

RADIMSKÝ, J., RADVANOVÁ, S.: *Zákon o rodině-komentář*. Panorama, Praha 1989, ISBN 80-7038-0454

RADVANOVA, S., ZUKLÍKOVÁ, M.: *Kurs občanského práva*. C.H.Beck Praha, 1999, ISBN 80-7179-182-2

VALEHRACH, K., NOVÁ, H.: *Rodinné vztahy v soudní praxi*. Prospektrum, Praha, 1995, ISBN 80-7175-030-1

VANTUCH, P. *Trestní zákoník s komentářem k 1.8.2011*. 1. vydání. Olomouc: Anag, 2011. ISBN 978-80-7263-677-8

Elektronické zdroje

BOBÍKOVÁ, L.: K rozvodu vedla cesta přes popravěš. In: *Www.novinky.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/274258-k-rozvodu-vedla-cesta-pres-popraviste.html>

Co říká Bible o rozvodu a druhém manželství?. In: *Http://www.gotquestions.org/Odpovedi-na-biblické-otázky* [online]. 2002-2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.gotquestions.org/Cesky/rozvod-druhe-manzelstvi.html>

COOK, M.: Story: Divorce and separation. In: *Http://www.teara.govt.nz: Te Ara - the Encyclopedia of New Zealand* [online]. 2013 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://www.teara.govt.nz/en/divorce-and-separation/page-4>

Český statistický úřad. *Rozvodovost*. Přístupno [on-line 17-12-2013] z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/rozvodovost>

Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2011* [online]. [cit. 14. února 2014]. Dostupné na www: < www.czso.cz/csu/2013ediciplan.nsf/t/81001FAF1 >

Český statistický úřad. *Statistická ročenka České republiky 2011* [online]. [cit. 14. února 2014]. Dostupné na www: < <http://ezprava.cz/Zpravy/Jihocesky-kraj/Jihocesky-kraj-hlasi-klesajici-pocet-snatku> >

The Week. *How marriage has changed over centuries*. [online]. 2012 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://theweek.com/article/index/228541/how-marriage-has-changed-over-centuries>

HRDINA, I., A.: *Manželství v současném českém i kanonickém právu*. [online]. 2013 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/15-20/16-hrdin.htm>

KALAŠOVÁ, B.: *Děti ve starověku*. [online]. 2004 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1503>

KLEKNER, A.: *Vývoj rodinného a občanského práva 1949-1964*. [online]. 2012 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://www.ius-wiki.eu/historie/pfuk/cech/zkouska/skupina-b/otazka-32>

- KLIMEŠ, J.: *Křesťanská manželství a církevní rozvody: Názor známého psychologa na problematiku rozvodů v křesťanských rodinách*. [online]. 2011 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: http://www.christnet.cz/clanky/4663/krestanska_manzelstvi_a_cirkevni_rozvody.url
- Křesťané. *Rozvod a nové manželství*. [online]. 2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.krestane.info/rozvod-a-nove-manzelstvi/>
- KUBCOVÁ, J., KUBCOVÁ, Š.: *Postavení ženy v židovské společnosti (dějiny a současnost): Rozvod*. In: *Www.planovanirodiny.cz: SPRSV - společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu* [online]. 2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z : <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocianku=2009111802>
- KUBCOVÁ, Š.: *Judaismus: Rozvod*. In: *Doopravdy.cz/* [online]. 2009 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://doopravdy.cz/judaismus/index.php/Rozvod>
- KUČEROVÁ, K.: *Historický a právní vývoj Mezopotámie a Egypta*. [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://kajinka.info/ZS_a_G/Zakony.htm
- NS RČS 1929-1935: *Čtvrtek 11. prosince 1930*. [online]. 2013 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1929ns/ps/stenprot/092schuz/s092001.htm>
- Postavení žen ve společnosti: *Ženy ve starém Římě*. [online]. 2010-2011 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.postavenizen.cz/antiquity/women-rome/6-381eny-ve-star233m-344237m283.htm>
- Regionální informační servis. *Obyvatelstvo v okresech* [online]. [cit. 14. února 2014]. Dostupné z [www: < http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/socialni-prostredi/obyvatelstvo-a-zakladni-demograficke-udaje/#o5>](http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihocesky-kraj/okresy/socialni-prostredi/obyvatelstvo-a-zakladni-demograficke-udaje/#o5)
- RIPOVÁ, L.: *Vyživovací povinnost mezi manžely, výživné rozvedeného manžela*. [online]. 2002 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z: http://capz-esprit.sweb.cz/prispevky/dokumenty/prav_vyzivovaci_povinnost.html
- Sumerian Society. In: [Http://www.sarissa.org/](http://www.sarissa.org/) [online]. 1997-2004 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: http://www.sarissa.org/sumer/sumer_s.php
- SCHMOHL, D.: *Die Geschichte der Ehe – ein Abriss*. [online]. 2005 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: http://www.d-a-s-h.org/dossier/13/02_geschichte.html

The Ur-Nammu law code. In: [Http://realhistoryww.com/](http://realhistoryww.com/) [online]. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z:

http://realhistoryww.com/world_history/ancient/Misc/Sumer/ur_nammu_law.htm

VOHLÍDALOVÁ, M.: *Muži, ženy a dopady rozpadů partnerských vztahů*. [online]. 2011, roč. 2011, č. 11 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/>

Výživné a alimenty. Přístupno [on-line 29-12-2013] z <http://www.vyzivne.cz/vyzivne-v-novem-obcanskem-zakoniku>

Womens Rights Custody Children Family Law 19th Cent England Ireland. In: <Http://viking305.hubpages.com/> [online]. 2010 [cit. 2013-10-30]. Dostupné z: <http://viking305.hubpages.com/hub/womens-lack-of-rights>

Žádost o rozvod. *Statistiky a historie rozvodů manželství*. [online]. 2013 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.zadost-o-rozvod.cz/statistiky-a-historie-rozvodu-manzelstvi/>

Žena a náboženství VI. *Rozvod*. In: *Www.marinka.cz: Magazín pro celou rodinu* [online]. 2010 [cit. 2013-10-29]. Dostupné z: <http://www.marinka.cz/vas-literarni-koutek/zena-a-nabozenstvi-vi-rozvod>

Seznam grafů a tabulek

Tabulka č. 1 : Tabulka pro určování výživného v ČR

Graf č.1 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 2 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanovení § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 3 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 4 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 5 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 6 – rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 7 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 8 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 9 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 10 - rozhodnutí Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR

Graf č. 11 – Celkový přehled četnosti právních institutů použitých v pravomocných rozsudcích Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR v období 2004 – 2013

Graf č. 12 – Použité instituty (vyhovění, zamítnutí, postoupení, odmítnutí, zastavení) v pravomocných rozsudcích Okresního soudu Prachatice v ustanoveních § 91, § 92, § 95 ZOR za období 2004 - 2013

Graf č. 13 – vývoj rozvodovosti v ČR a Jihočeském kraji v období let 2004 - 2012

Graf č. 14 – vývoj sňatečnosti v ČR a Jihočeském kraji v období let 2004 - 2012

Graf č. 15 – vývoj rozvodovosti v okrese Prachatice v období let 2004 – 2012

Graf č. 16 – vývoj počtu sňatků v okrese Prachatice v období let 2004 - 2012